

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminalistiky

**Metodika vyšetřování trestněprávní činnosti pověřenými
orgány Vězeňské služby České republiky**

Diplomová práce

**Methodology of criminal investigation by authorized bodies of the Prison
Service of the Czech Republic**

VEDOUCÍ PRÁCE

plk. v. v. PhDr. Jan Čáp Ph.D.

AUTOR

Bc. Martin Psota

Praha 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 11. 3. 2022

Martin Psota

Anotace

Diplomová práce se zabývá metodami kriminalistické praxe přípravného řízení (prověřování trestných činů vězněných osob), které k plnění svých služebních úkolů využívají příslušníci policejních orgánů Vězeňské služby České republiky. Práce pověřených orgánů VSČR je klíčovou nejen při odhalování trestné činnosti v rámci jednotlivých českých věznic, ale zejména při prevenci kriminality v rámci těchto zařízení vůbec. Činnost složky má řadu vlastních specifíků, přičemž tyto se v oblasti postihování trestné činnosti dokáží projevit v řadě netypických jevů. Námětem této práce je právě popis těchto eventualit nejen s ohledem na současnou trestněprávní problematiku, ale zejména v kontextu kriminalisticko-taktických metod, v nichž jsou zainteresovány jako velmi zásadní proměnná.

Klíčová slova

Vězeňská služba ČR, pověřené orgány Vězeňské služby ČR, trestní řízení, kriminalistická taktika, pachatel.

Annotation

The diploma thesis deals with the methods of criminalistic practice of preparatory proceedings (examination of criminal offenses of prisoners), which are used by members of the police authorities of the Prison Service of the Czech Republic to perform their official tasks. The work of the authorized bodies of the VSČR is crucial not only in the detection of criminal activity within individual Czech prisons, but especially in the prevention of crime within these facilities in general. The activity of the component has a number of its own specifics, and these can manifest themselves in a number of atypical phenomena in the area of criminal prosecution. The topic of this work is the description of these contingencies not only with regard to current criminal law issues, but especially in the context of criminological-tactical methods, in which they are involved as a very fundamental variable.

Keywords

Prison Service of the Czech Republic, Authorized body of the Prison Service of the Czech Republic, criminal proceedings, criminalistic tactics, offender.

OBSAH

OBSAH	4
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	6
ÚVOD	7
REŠERŠE	10
1. LEGISLATIVA	12
1.1. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci ČR	12
1.2. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody	17
1.3. Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby	22
1.4. Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence	23
1.5. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád	24
2. TERMINOLOGIE	26
2.1. Pověřené orgány VSČR	26
2.2. Působnost pověřených orgánů VSČR	27
2.3. Prostředí věznic z kriminalistického hlediska.....	31
3. KRIMINALISTICKÁ PRAXE	37
3.1. Kriminalisticko-taktické metody	37
3.1.1. Výslech	38
3.1.2. Institut utajeného svědka.....	53
3.1.3. Kriminalistická expertiza.....	55
3.1.4. Ohledání	59
3.1.5. Prohlídka.....	60
3.1.6. Odposlech telefonické komunikace	64
3.1.7. Další způsoby dokazování	66
3.1.8. Operativní činnost	68
3.2. Kriminalistická informatika	70
3.3. Spolupráce mezi pověřenými orgány VSČR a dalšími OČTŘ.....	72
ZÁVĚR	78
STATISTIKY TRESTNÝCH ČINŮ VĚZNĚNÝCH OSOB	80
Četnost zahajovaných úkonů trestního řízení proti vězněným osobám	80

Pravomocná odsouzení vězněných osob za trestné činy ve věznicích	80
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	81
Monografie	81
Legislativa	82
Statistické ročenky Vězeňské služby ČR	82
INTERNETOVÉ ZDROJE	84

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ETŘ	Evidence trestního řízení
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
OČTŘ	Orgán činný v trestním řízení
OKTE	Odbor kriminalistické techniky a expertiz
OPaS	Oddělení prevence a stížností
OPL	Omamná a psychotropní látka
PČR	Policie České republiky
PVC	Polyvinylchlorid
SKPV	Služba kriminální policie a vyšetřování
VIS	Vězeňský informační systém
VSČR	Vězeňská služba České republiky

Pozn.: V seznamu nejsou uvedeny symboly a zkratky všeobecně známé nebo používané jen ojediněle s vysvětlením v textu.

ÚVOD

Jako každá ozbrojená bezpečnostní složka i Vězeňská služba ČR zřizuje v souladu s trestním řádem a na základě zákona č. 555/1992 Sb., o vězeňské a justiční strážce ve znění pozdějších předpisů, vlastní policejní orgány (pověřené orgány VSČR), mezi jejichž hlavní úkoly v rámci místní působnosti mimo jiné náleží i prověřování trestných činů vězňených osob (z trestněprávního pohledu osob obviněných, odsouzených a chovanců). Příslušníci této složky jsou v jednotlivých věznicích nebo vazebních věznicích (dále jen „věznicích“) služebně zařazení v rámci Oddělení prevence a stížností (dále jen „OPaS“), kde vykonávají své povinnosti ve služební hodnosti komisaře, v případě vedoucího oddělení pak vrchního komisaře. Počet příslušníků OPaS v rámci konkrétních věznic je různý, převážně nepřevyšuje deset komisařů, záleží však na počtu vězňených osob umístěných v zařízení, nicméně samotné trestněprávní problematice se uvnitř tohoto oddělení věnuje většinou zhruba polovina jeho celkového počtu příslušníků. Je zcela pochopitelným, že ve vězeňských zařízeních, kde ve smyslu zásady *ultima ratio*¹ dochází k vysoké koncentraci jedinců s problematickou kriminální minulostí, lze zaznamenat vysokou míru jednání, které naplňuje skutkové podstaty řady trestných činů uvedených ve zvláštní části trestního zákoníku. Tato realita klade na odbornost pověřených orgánů VSČR poměrně vysoké nároky, neboť vzhledem ke skutečnosti, že věznice nedisponují specializovanými kriminalistickými složkami, jak je tomu zejména u Policie ČR, musí každý z příslušníků OPaS být nejen vyšetřovatelem, ale zároveň také operativcem, drogovým specialistou, psychologem a kriminalistickým technikem. Je nesporným faktem, že kvalitní činnost pověřených orgánů vymezuje míru latence trestných činů v rámci jednotlivých věznic a do jisté míry i určuje její rozsah. Jedná se zejména o preventivní prvek jejich činnosti, kdy důsledná operativa a takticky precizně zvládaná prověřování trestné činnosti značnou část vězňených osob od protiprávního jednání odradí nebo jej minimalizují. Vysoké požadavky na všechny výše uvedené stránky klade

¹Princip *ultima ratio*, vyjadřuje, že trestní právo je prostředek určený k ochraně zákonem stanovených zájmů, který musí být užíván jen tehdy, pokud užití jiných právních prostředků ke sjednání nápravy nepřichází v úvahu, neboť již byly vyčerpány nebo jsou zjevně neúčinné či nevhodné.

zejména současná situace, kdy z důvodů vysoké poptávky do věznic proniká stále větší množství omamných a psychotropních látek a s tím související trestná činnost v těchto zařízeních setrvale stoupá. To dokládají statistiky generálního ředitelství VSČR, z nichž vyplývá, že od roku 2014 do roku 2020 bylo ve věznicích prověřováno 5965 podezření ze spáchání trestného činu, přičemž tato přípravná řízení byla vedena proti 7020 prověřovaným osobám. Vzhledem k tomu, že v uvedeném období bylo ve vězeňských zařízeních umístěno 146 075 vězňů (z části i opakovaně), lze konstatovat, že v průměru byla za trestnou činnost za mřížemi prověřována každá jednadvacátá vězněná osoba.² Celkově bylo v rámci soudních jednání z uvedených odsouzeno 910 osob, což sice není číslo žádným způsobem šokující, nicméně s přihlédnutím k nevelkému početnímu stavu pověřených orgánů VSČR ani zcela zanedbatelné. Je však nutno uvést, že velká míra prověřování je zahajována proti neznámému pachateli, jehož ustanovení je ve věznicích ze zcela specifických důvodů věcí velmi obtížnou a mnohdy takřka nemožnou. Důvodem je skutečnost, že ze sociálně-kriminalistického hlediska lze o vězeňské společnosti hovořit jako o svébytné subkultuře, k jejímž typickým znakům náleží velmi autoritativní hierarchie nezřídka založená na právu silnějšího, silou a psychologickým nátlakem vynucované nepsané kodexy, atmosféra strachu vyvolaná násilím a možnou stigmatizací či pokročilejší orientace komunity v trestněprávní problematice. Z těchto důvodů je opatřování přímých důkazů ve vězeňském prostředí věcí velmi obtížnou a citlivou, přičemž asi nejsložitější disciplínou je v důsledku uvedených typických znaků komunity vedení a taktika výslechu. Příčinou těchto faktorů pak zanedbatelné množství trestných činů zůstává v latentní rovině, tedy mimo oficiální statistiky, a tudíž neproěřováno a následně nepotrestáno.

Ačkoliv pravomoci pověřených orgánů Vězeňské služby jsou pevně stanoveny v platných zákonech a dalších interních předpisech, nezřídka i mezi profesionály s mnohaletou zkušeností dochází k zřetelným systémovým pochybením, které

² *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2020* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf> VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR Str. S. 148 a 205.

jsou zapříčiněny určitým lpením na zastaralých postupech nebo roztržitostí legislativy v řadě předpisů mimo jeden ucelený svazek. V této souvislosti je nutno dodat, že dodnes neexistuje jediná monografie, která by se činností pověřených orgánů VSČŘ zabývala alespoň na obecné úrovni. Cílem této diplomové práce je tedy sjednotit veškeré současné poznatky z kriminalistické praxe pověřených orgánů VSČŘ do jediné ucelené práce a vymezit metodiku jejich činnosti nejen s ohledem na klasickou trestněprávní problematiku a kriminalistickou vědu, ale zejména s přihlédnutím ke zvláštnostem daným prostředím věznic. Jedná se tedy o definici vězeňské komunity z kriminalistického hlediska a kriminalisticko-taktické metody ovlivněné tímto prostředím. Dalším cílem je vymezení a ujednocení zvláštností spolupráce mezi pověřenými orgány VSČŘ a dalšími OČTR, kdy vzájemná součinnost je v některých zásadních hlediscích často narušena nepřesnou či pouze částečnou znalostí někdy i významných rozdílů v platných legislativních prostředcích spolupracujících složek.

REŠERŠE

V oblasti literatury, která byla využita k této diplomové práci lze uvést, že publikační činnost specificky zaměřená na problematiku trestněprávního působení pověřených orgánů VSČR prakticky neexistuje a značná část informací pochází z profesních zkušeností samotného autora. V tomto směru je nutno podotknout, že tyto vědomosti byly získány přímým pozorováním v průběhu jeho dvacetiletého působení v řadách příslušníků Vězeňské služby, přičemž se v řadě konkrétních bodů opírají i o výpovědi či sdělení od desítek až stovek vězňených osob nebo příslušníků OPaS. Sekundárně bylo dostatečné množství informací získáno z poměrně rozsáhlé bibliografie v oblasti klasické kriminalistické vědy, která je běžně dostupná a k dispozici široké veřejnosti a je součástí většiny vědeckých knihoven. V oblasti kriminalistické metodiky a taktiky, o něž se tato práce opírá, lze jmenovat dvě stěžejní díla, a to *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*³ od kolektivu autorů v čele s doc. Zdeňkem Konrádem a *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty Policejní akademie ČR*⁴ od doc. Miroslava Němce. Do této kategorie lze zahrnout i učebnici *Psychologie výslechu*⁵ doc. Joži Spurného nebo knihu *Forezní psychologie*⁶ doc. Ludmily Čírtkové. V oblasti legislativy bylo využito především knihy *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*,⁷ kterou v roce 2012 publikovala prof. Věra Kalvodová, dále pak dva díly *Trestního zákoníku s komentářem* od kolektivu autorů v čele s prof. Pavlem Šámalem.^{8,9} Tato dvoudílná práce bohatým obsahem judikatury zároveň doplnila informace totožného zaměření získané prostřednictvím webových stránek zakonyprolidi.cz. V oblasti

³KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika, kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 114 s. ISBN 978-80-859-7380-547-0.

⁴NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty policejní akademie*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, 548 s. ISBN 978-80-906974-0-9.

⁵SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 110-112.

⁶ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.

⁷KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 240 s. ISBN 978-80-7357-706-3. s 164.

⁸ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I*. 1. Praha: C.H. Beck. 2012, 2500 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

⁹ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II*. 1. Praha: C.H. Beck. 2012, 3286 s. ISBN 978-80-7400-178-9.

statistických dat pak bylo využito statistických ročenek uveřejněných na internetových stránkách Vězeňské služby ČR.

1. LEGISLATIVA

1.1. Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci ČR

Stěžejním zákonem, který v souladu s trestním řádem upravuje oprávnění pověřených orgánů Vězeňské služby, je zákon o Vězeňské a justiční strážci ČR. Směrodatným je zejména § 2 písm. o), který Vězeňské službě ČR v souladu s § 12 odst. 2 písm. c) trestního řádu umožňuje v místní působnosti prověřovat trestné činy vězňených osob (tedy obviněných, odsouzených a chovanců) vlastními pověřenými orgány a § 3 odst. 8, který stanoví osobní působnost pověřených orgánů v možnosti uskutečňovat řízení o trestných činech uvedených osob, spáchaných ve vazební věznici, věznici nebo v ústavu pro výkon zabezpečovací detence. Dále tento zákon specifikuje, jaké jsou pověřené orgány VSČR oprávněny používat operativně pátrací prostředky a za jakých podmínek jsou, i pro účely trestního řízení, oprávněny pořizovat zvukové a obrazové záznamy či provádět prohlídky osob. Tato ustanovení, která ve většině případů platí obecně pro všechny příslušníky VSČR, jsou pro práci pověřených orgánů VSČR zcela klíčovými, neboť ve svých možnostech, a v souladu s právní zásadou *lex specialis derogat legi generali*,¹⁰ zjednodušují zásady opatrování důkazních prostředků, a v mnohém nahrazují složité postupy trestního řádu, čímž velmi zásadním způsobem práci při prověřování trestné činnosti vězňených osob usnadňují. Jedná se zde zejména o uskutečňování osobních prohlídek, kdy tyto mohou být i z preventivních důvodů provedeny u jakékoliv vězňené osoby bez vytváření jakékoliv speciální dokumentace, či spolupráce s dalšími OČTŘ (§ 11 zákona č. 555/1992 Sb. vs. § 83b trestního řádu) nebo pořizování obrazových či zvukových záznamů pro účely trestního řízení bez nutnosti součinnosti se státním zástupcem (§ 21a zákona č. 555/1992 Sb. vs. § 158b trestního řádu). Dále tento zákon určuje, jakými prostředky mohou pověřené orgány VSČR provádět šetření v případech podezření důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, ještě před samotným zahájením úkonů trestního řízení (tedy

¹⁰Právní princip vyjadřující, že zvláštní úprava má přednost před normou obecnější, subsidiární, která se uplatní jen tam, kde zvláštní právní předpis věc sám neupravuje.

šetření v souladu s § 158 odst. 1 trestního řádu). V tomto případě jde zejména o §§ 10, 13b zákona č. 555/1992 Sb.

§ 2

(1) Vězeňská služba

o) v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem (§12 odst. 2 trestního řádu) objasňuje a prověřuje vlastními pověřenými orgány (dále jen „pověřené orgány Vězeňské služby“) trestné činy osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence; ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě spáchané při výkonu služby nebo při plnění pracovních úkolů.

§ 3

(8) Pověřené orgány Vězeňské služby mají postavení policejního orgánu v řízení o trestných činech osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence, spáchaných ve vazební věznici, věznici nebo v ústavu pro výkon zabezpečovací detence (§12 odst. 2 trestního řádu); náleží jim též oprávnění používat podpůrné operativně pátrací prostředky podle tohoto zákona.

§ 10

Požadování vysvětlení

(1) Příslušník je oprávněn požadovat vysvětlení od všech osob, které mohou přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení trestného činu nebo kázeňského přestupku spáchaného pachatelem během výkonu vazby, výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu zabezpečovací detence, jakož i pro vypátrání osoby prchající z výkonu vazby, z výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu zabezpečovací detence. Požadovat vysvětlení od osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence, které mohou přispět k objasnění skutečností důležitých pro odhalení kázeňského přestupku, je oprávněn rovněž občanský zaměstnanec Vězeňské služby.

(2) Pověřený orgán Vězeňské služby je oprávněn osobu vyzvat, aby se ve stanovenou dobu, popřípadě bez zbytečného odkladu, je-li to nezbytné, dostavila na určené místo k sepsání úředního záznamu o podání vysvětlení. Dostaví-li se osoba na základě výzvy, je pověřený orgán Vězeňské služby povinen s touto osobou sepsat úřední záznam o podání vysvětlení bez zbytečného odkladu.

(3) Podání vysvětlení nesmí být od osoby požadováno, pokud by tím porušila zákonem stanovenou nebo státem uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže by byla této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má, zproštěna. Osoba může vysvětlení odepřít pouze, pokud by jíím sobě nebo osobě blízké způsobila nebezpečí trestního stíhání nebo nebezpečí postihu za přestupek.

(4) Kdo se dostaví na výzvu podle odstavce 2, má nárok na náhradu nutných výdajů a na náhradu ušlého výdělku. Náhradu poskytuje Vězeňská služba. Nárok na náhradu nemá ten, kdo se dostavil jen ve vlastním zájmu nebo pro své protiprávní jednání. Nárok na náhradu zaniká, jestliže jej osoba neuplatní do 7 dnů ode dne, kdy se na výzvu podle odstavce 2 dostavila; o tom musí být osoba poučena.

§ 11

Osobní prohlídka a jiné podobné úkony

(1) Příslušník je oprávněn provést u osoby ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody osobní prohlídku a prohlídku jejích věcí, prohlídku těla, snímání daktyloskopických otisků a pořizování obrazových záznamů, popřípadě nařídít, aby se tato osoba podrobila lékařské prohlídce.

(2) Lékařskou prohlídku provádí pouze lékař. Osobní prohlídku a prohlídku těla provádí osoba stejného pohlaví nebo lékař. Odběr krve provádí na žádost příslušníka pouze lékař nebo odborně způsobilý zdravotnický pracovník.

§ 13a

Prokazování totožnosti pověřenému orgánu

(1) Prokázáním totožnosti se rozumí prokázání jména, popřípadě jmen, příjmení, data narození a v případě potřeby také adresy místa trvalého pobytu, adresy místa pobytu nebo adresy bydliště v zahraničí, rodného čísla, bylo-li přiděleno, a státní příslušnosti. Rozsah a způsob zjišťování osobních údajů musí být přiměřené účelu zjišťování totožnosti.

(2) Pověřený orgán Vězeňské služby je oprávněn vyzvat k prokázání totožnosti osobu

- a) podezřelou ze spáchání trestného činu nebo přestupku,
- b) od níž je požadováno vysvětlení,
- c) zdržující se v blízkosti místa, kde došlo ke spáchání trestného činu nebo přestupku osobou ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence,
- d) která je oznamovatelem podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku, nebo
- e) při plnění jiného úkolu, je-li to nezbytné pro předcházení trestné činnosti.

(3) Odmítne-li osoba uvedená v odstavci 2 prokázat svoji totožnost nebo nemůže-li ji prokázat ani po poskytnutí potřebné přiměřené součinnosti a pověřený orgán Vězeňské služby nemůže její totožnost zjistit provedením úkonu na místě, je oprávněn předvést ji na Policii České republiky. Potřebnou součinnost ke zjištění totožnosti poskytne pověřený orgán Vězeňské služby způsobem a v rozsahu, který nezmaří účel úkonu.

§ 13b

Vyžadování pomoci

(1) Pověřený orgán Vězeňské služby je v rozsahu potřebném pro splnění konkrétního úkolu v rámci prováděného šetření a opatření oprávněn požadovat od orgánů veřejné správy, jakož i od právnických a fyzických osob věcnou a osobní pomoc, zejména potřebné podklady a informace včetně osobních údajů. Tyto orgány a osoby jsou povinny požadovanou pomoc poskytnout; nemusí tak

učinít, brání-li jim v tom zákonná nebo státem uznaná povinnost mlčenlivosti anebo plnění jiné zákonné povinnosti. Fyzická osoba tak nemusí dále učinit, pokud by poskytnutím pomoci vystavila vážnému ohrožení sebe nebo osobu blízkou.

§ 16

Operativně pátrací prostředky

Operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky používají v objektech Vězeňské služby na žádost ministra nebo s jeho souhlasem orgány k tomu oprávněné podle zvláštních právních předpisů (§ 158b trestního řádu a § 23a zákona č. 283/1991 Sb.).

§ 16a

Pověřené orgány Vězeňské služby používají podpůrné operativně pátrací prostředky za podmínek stanovených tímto zákonem v objektech Vězeňské služby k předcházení a odhalování trestné činnosti.

§ 16b

(1) Pro účely tohoto zákona se podpůrnými operativně pátracími prostředky rozumí

- a) zabezpečovací technika,
- b) zvláštní finanční prostředky.

(2) Zabezpečovací technikou se rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory používané za účelem předcházení nebo zamezení ohrožení života a zdraví osob nebo k zabezpečení ochrany majetku a vyhledávání radiotelekomunikační techniky v objektech ústavů pro výkon zabezpečovací detence, vazebních věznic a věznic a zabránění nedovolené komunikace osob ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody. Použitím zabezpečovací techniky nesmí být zasahováno do ústavně zaručených práv a svobod.

(3) Zvláštními finančními prostředky se rozumí vyčleněné finanční prostředky, které jsou využívány k úhradě některých výdajů v souvislosti s použitím

zabezpečovací techniky. Musí být s nimi nakládáno hospodárně a v souladu s jejich účelem. Na nakládání se zvláštními finančními prostředky se nevztahují zvláštní právní předpisy upravující hospodaření s peněžními prostředky státu.

§ 16c

Operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky mohou být použity jen v souladu s účelem výkonu zabezpečovací detence, výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody a nesmí omezovat práva jiných osob, zejména osob ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, nad míru nezbytně nutnou. Nesmí být použity při styku mezi osobou ve výkonu zabezpečovací detence, ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu odnětí svobody a jejím obhájcem.

§ 21a

Požizování záznamů

(1) Vězeňská služba může, je-li to nezbytné pro plnění jejích úkolů, pořizovat zvukové, obrazové nebo jiné záznamy osob a věcí nacházejících se v objektech a prostorách jí spravovaných a střežených.¹¹

1.2. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody

Ačkoliv laik by se na první pohled mohl domnívat, že tento zákon zdánlivě nemá pro vyšetřování trestné činnosti vězněných osob žádný větší význam, opak je pravdou. Prvním zásadním ustanovením zákona č. 169/1999 Sb. je zejména ustanovení § 55 odst. 2, které stanoví, že *uložením kázeňského trestu odsouzenému se nevylučuje jeho trestní stíhání, je-li skutek trestným činem*.¹² Tento odstavec je v rámci českého právního systému zcela výjimečný a spolu s obdobnými ustanoveními zákona o výkonu vazby a zabezpečovací detence je patrně jedinou výjimkou v právní zásadě *ne bis in idem*¹³ v rámci české

¹¹Zákon č. 555/1992 Sb. Zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/5-tdo-587-2014>

¹²KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 240 s. ISBN 978-80-7357-706-3. S 164.

¹³Zásada *ne bis in idem*, ne dvakrát, ne totéž, proklamuje zákaz nového stíhání obviněného pro týž skutek tehdy, když o totožném skutku totožného obviněného bylo vyneseno pravomocné rozhodnutí.

legislativy. Ve své podstatě tedy uvedený paragraf stanoví, že přešupek proti kázni spáchaný odsouzeným v rozporu s § 28 zákona č. 169/1999 Sb., vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu nebo Vnitřním řádem věznic, tak může mít pro pachatele zároveň trestněprávní následky. Toto ustanovení pak deklaruje i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 7. 2014 vydané pod spisovou značkou 5 Tdo 587/2014-39, z něhož vyplývá, že uložením kázeňského trestu došlo jen ke zpřísnění trestu již vykonávaného, kdy se v zásadě zachovávají stávající omezení osobní svobody odsouzeného.¹⁴ Neznalost znění § 55, zejména pak mezi vyšetřujícími orgány, které na základě postoupení trestního spisu mají rozhodnout o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, je často příčinou řady nedorozumění mezi Vězeňskou službou ČR a Policií ČR, kdy komisaři SKPV spisy neoprávněně odkládají na základě § 11 odst. 1 písm. k) trestního řádu. Výsledkem je pak zbytečná administrativní zátěž obou stran při vyjasňování tohoto nedorozumění.

V neposlední řadě je v rámci trestního řízení pro pověřené orgány VSČR stěžejním i § 18 odst. 5 uvedeného zákona, jenž stanoví: *Nejde-li o telefonáty s osobou uvedenou v § 17 odst. 3 nebo § 61 odst. 9 (tedy obhájcem odsouzeného, mezi odsouzeným a advokátem, který odsouzeného zastupuje v jiné věci, mezi odsouzeným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu, anebo mezi odsouzeným a mezinárodní organizací, která podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv), je Vězeňská služba oprávněna se seznamovat formou odposlechu s telefonáty uvedenými v odstavcích 1 a 3 (jde o osobu blízkou nebo osobu, která může být odsouzenému pro komunikaci povolena v zájmu nápravy nebo z jiného závažného důvodu) a pořizovat jejich záznam.* Toto ustanovení zákona o výkonu trestu zcela zásadním způsobem omezuje tajemství zpráv podávaných telefonem ve smyslu čl. 13 usnesení č. 2/1993 Sb., Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listiny“), a Vězeňské službě jako organizaci tak umožňuje monitorovat komunikaci vězněných osob, aniž by byla nucena se

¹⁴5 Tdo 587/2014 Usnesení NS ze dne 30.07.2014. Zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2022-02-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/5-tdo-587-2014>.

řídít § 88 trestního řádu. Významným je tedy jak z hlediska prevence trestné činnosti, tak mimořádných událostí ve věznicích. Rozsah využití tohoto prostředku se v jednotlivých zařízeních značně liší, nicméně ve své podstatě jde v rámci kriminalistické činnosti pověřených orgánů VSČR o jeden z nejdůležitějších operativně pátracích prostředků a nástrojů pro získávání procesně relevantních důkazů (dále viz níže).

Dalšími nepochybně významnými ustanoveními jsou pak § 24 odst. 2 uvedeného zákona, který stanoví podmínky přijetí balíčku (*Balíčky podléhají kontrole zaměstnanců Vězeňské služby. Odsouzenému se nepředají věci, které odporují účelu výkonu trestu nebo které není dovoleno mít u sebe, zejména věci, kterými by mohl ohrozit život a zdraví vlastní nebo jiných osob*)¹⁵ a § 17 odst. 2 uvedeného zákona, který Vězeňskou službu ČR opravňuje provádět kontrolu korespondence odsouzených, přičemž je oprávněna seznámit se s obsahem zasílaných písemností. Pokud obsah korespondence zakládá podezření, že je připravován nebo páčán trestný čin, Vězeňská služba korespondenci zadrží a předá ji orgánu činnému v trestním řízení. Omezení pro toto ustanovení vymezuje odst. 3 uvedeného paragrafu, který určuje, že kontrola korespondence mezi odsouzeným a jeho obhájcem, mezi odsouzeným a advokátem, který odsouzeného zastupuje v jiné věci, mezi odsouzeným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu, anebo mezi odsouzeným a mezinárodní organizací, která podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv, je nepřipustná.¹⁶ Ve své podstatě však uvedené paragrafy procesně zcela přípustným způsobem umožňují pověřeným orgánům VSČR zadržet a otevřít zásilku, balíček či dopis, určený pro odsouzeného, aniž by byly nuceny se řídit §§ 86 a 87 trestního řádu. Pokud dojde k odnětí části obsahu balíku nebo písemné korespondence z důvodu relevantní trestněprávní události, řídí se pověřené orgány VSČR § 78 trestního řádu.

¹⁵KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 240 s. ISBN 978-80-7357-706-3. S 74-75.

¹⁶KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 240 s. ISBN 978-80-7357-706-3. S 53-55.

Ustanovením, které nelze při rozboru zákona o výkonu trestu z kriminalistického hlediska opomenout, je § 28, jenž vymezuje základní povinnosti odsouzených. Jako celek tento paragraf zakládá nejen povinnosti odsouzených, ale současně stanoví, jaké projevy jejich chování jsou zakázány. Nedodržováním těchto nařízení se v souladu s § 46 uvedeného zákona odsouzený dopouští kázeňského přestupku. V případě četného a soustavného porušování kázně jedná odsouzený v rozporu s § 1 odst. 2 zákona o výkonu trestu, který stanoví, že *účelem výkonu trestu odnětí svobody je prostředky stanovenými tímto zákonem působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život v souladu se zákonem, chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším páchání trestné činnosti*,¹⁷ tedy se tímto dopouští závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel trestu. Tato skutečnost pak naplňuje skutkovou podstatu trestného činu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. h) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.¹⁸ Nicméně z kriminalisticko-taktického hlediska je důležitým zejména ustanovení § 28 odst. 2 písm. a, b), které stanoví, že odsouzený je povinen:

a) *podrobit se osobní a další prohlídce v zájmu zajišťování vnitřního pořádku ve věznici a vyloučení toho, aby u sebe měl věc, kterou by narušoval účel výkonu trestu,*

b) *umožnit zaměstnancům Vězeňské služby kontrolu svých osobních věcí...*¹⁹

Na základě uvedeného tedy nejsou pověřené orgány VSČR při osobní prohlídce nebo prohlídce věcí v celách odsouzených povinny postupovat dle ustanovení § 82 odst. 3 a 4 trestního řádu, přičemž k osobním prohlídkám nejsou ani povinny disponovat *příkazem k osobní prohlídce*, tedy ji mohou vykonat bez souhlasu státního zástupce, jak například jiným policejním orgánům v rámci trestního řízení ukládá § 83b trestního řádu. Podobně je tomu i v případě vstupu do prostor, kde jsou odsouzení ubytováni. Jestliže § 83 trestního řádu stanoví, že policejnímu orgánu je oprávněn nařídít domovní prohlídku předseda senátu a v

¹⁷KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 240 s. ISBN 978-80-7357-706-3. S 83-84.

¹⁸ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II*. 1. Praha: C.H. Beck. 2010, 3286 s. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3192.

¹⁹KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 240 s. ISBN 978-80-7357-706-3. S 86-96.

přípravném řízení může být tato provedena na návrh státního zástupce, přičemž příkaz k domovní prohlídce musí být vydán písemně a musí být odůvodněn, § 28 odst. 2 zákona č. 169/199 Sb., příslušníkům VSČR, tedy i pověřeným orgánům, umožňuje provádět uvedené prohlídky, byť jen z preventivních důvodů, bez svolení jiného OČTŘ nebo dalších povinných písemných náležitostí (zpravidla však o tomto úkonu zpracují úřední záznam). Přitom z procesního hlediska nemohou být tyto prohlídky žádným způsobem zpochybněny a takto získanou kriminalistickou stopu lze (v případě hmotné stopy při dodržení § 78 trestního řádu) v trestním řízení uplatnit jako relevantní důkaz. Není bez zajímavosti, že policejní orgány jiných bezpečnostních složek, např. PČR nebo GIBS, jsou před provedením prohlídky cely, kde jsou ubytováni odsouzení, obvinění nebo chovanci, povinni *příkazem k osobní prohlídce* disponovat. Z taktického hlediska však lze uvést praktickou zkušenost, že pro příslušníky PČR je mnohem výhodnější, když provedení osobní prohlídky vězněné osoby nebo prohlídky jejích věcí, formou dožádání provedou v kooperaci s pověřenými orgány VSČR než při zachování poměrně zdlouhavého postupu dle trestního řádu. Takto je nezřídka postupováno například v případě, kdy příslušníci PČR potřebují pro účely trestního řízení prověřit oděvní součástky podezřelé osoby z doby, kdy byla krátce po spáchání trestného činu zadržena a převezena do věznice, nebo pokud existuje důvodné podezření, že má v držení věc, která by mohla sloužit jako důkazní prostředek v již probíhajícím trestním řízení.

Veškerá zde uvedená omezení práv zaručených Listinou, zejména čl. 7 odst. 1, garantující nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, v souhrnu pak odsouzenému vznikají na základě § 27 odstavce 1,2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, který stanoví:

a) *po dobu výkonu trestu jsou odsouzení povinni podrobit se omezením některých práv a svobod, jejichž výkon by byl v rozporu s účelem výkonu trestu nebo která nemohou být vzhledem k výkonu trestu uplatněna.*

z důvodů uvedených v odstavci 1 jsou omezena práva a svobody na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí, svobodu pohybu a pobytu, zachování

*listovního tajemství a tajemství jiných písemností, záznamů a zpráv a právo svobodné volby povolání.*²⁰

1.3. Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby

Obdobně jako § 55 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, také zákon o výkonu vazby v § 23b stanoví, že *uložením kázeňského trestu obviněnému se nevylučuje jeho trestní stíhání, je-li skutek trestným činem.*²¹ Tedy i tento zákon zcela zásadním způsobem limituje zásadu *ne bis in idem* a umožňuje trestně stíhat osobu ve výkonu vazby za jednání, které je zároveň kázeňským přestupkem. Současně v § 13a odst. 5 s totožnými limity stanoví: *Nejde-li o telefonáty s osobou uvedenou v § 13 odst. 3 (obviněným a obhájcem, mezi obviněným a advokátem, který obviněného zastupuje v jiné věci, mezi obviněným a státními orgány České republiky nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu anebo mezi obviněným a mezinárodní organizací, která je podle mezinárodní úmluvy, jíž je Česká republika vázána, příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv) nebo § 14 odst. 9 (obhájce) nebo § 26 odst. 6 (zaměstnanec obce s rozšířenou působností zařazený do obecního úřadu pověřeného zajišťováním sociálně-právní ochrany dětí při výkonu jeho oprávnění), je Vězeňská služba oprávněna seznamovat se formou odposlechu s telefonáty uvedenými v odstavcích 1 (osoba blízká pokud není důvodem vazby obava, že bude mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání) a 2 (jiná osoba, než je osoba blízká) a pořizovat jejich záznam.*

§ 13 odst. 2 zákona o výkonu vazby pak dále stanoví, že *korespondence obviněného podléhá kontrole, která zahrnuje seznámení se s obsahem písemností. Tuto kontrolu je oprávněn provádět orgán Vězeňské služby. Vězeňská služba má povinnost korespondenci zadržet a předat orgánům činným v trestním řízení, zakládá-li její obsah podezření z trestné činnosti nebo jestliže by doručením korespondence mohl být mařen účel vazby. Zadržovaná korespondence se založí do trestního spisu a nezávadná část jejího obsahu se*

²⁰KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody*. 1. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012, 240 s. ISBN 978-80-7357-706-3. S 83-84.

²¹ÚZ *Trestní předpisy*. 1. Praha: Sagit, 2018, 466 s. ISBN 978-80-7488-292-0.

oznámí adresátu. § 16 odst. 3 uvedeného zákona pak stanoví, že balíčky podléhají kontrole orgánů Vězeňské služby, přičemž se obviněnému nepředají věci, které odporují účelu vazby, nebo které není dovoleno mít podle řádu výkonu vazby v cele, zejména věci, kterými by mohl ohrozit život a zdraví vlastní nebo jiných osob. Z kriminalistického hlediska pro pověřené orgány VSČR má toto ustanovení, které velmi zásadním způsobem omezuje listovního tajemství, v zásadě totožné přednosti jako byly popsány u § 17 odst. 2 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Stejně je tomu také v případě osobních prohlídek obviněných a prohlídek jejich cel, které jsou na základě § 21 odst. 3 (*obviněný je povinen podrobit se osobní a další prohlídce v zájmu zajišťování vnitřního pořádku ve věznici a vyloučení toho, aby u sebe měl věc, jejíž držení je ve vazbě zakázáno*) a odst. 6 písm. a) (*obviněný je povinen umožnit zaměstnancům Vězeňské služby kontrolu svých osobních věcí*) obvinění povinni v rámci institutu výkonu vazby pod hrozbou sankce nebo použití donucovacích prostředků dobrovolně strpět. Nicméně pokud jde o trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. i) trestního zákoníku, toho se obviněný, na rozdíl od odsouzeného, může dopustit pouze ve chvíli, kdy se svým jednáním bude vyhýbat institutu výkonu vazby, nikoliv při soustavném a četném páchání kázeňských přestupků.²²

1.4. Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence

jako zákony upravující výkon trestu odnětí svobody a výkon vazby, také zákon o výkonu zabezpečovací detence v § 3 odst. 2 limituje zásadu *ne bis idem* ustanovením, které stanoví, že *uložením kázeňského trestu chovanci se nevyklučuje jeho trestní stíhání, je-li skutek trestným činem*. Současně § 9 odst. 3 upravuje podmínky pořizování záznamů telefonátů, uskutečněných ze sítě poskytovatele telefonických služeb, s níž má Vězeňská služba uzavřena platnou smlouvu: *nejde-li o telefonát s obhájcem nebo advokátem, který je oprávněn chovance zastupovat, nebo s orgány veřejné moci, Veřejným ochráncem práv, nebo diplomatickou misí anebo konzulárním úřadem cizího státu, anebo s mezinárodní organizací, která podle mezinárodní smlouvy, jíž je Česká republika*

²²ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II*. 1. Praha: C.H. Beck. 2010, 3286 s. ISBN 978-80-7400-178-9. S. 3192.

vázána, je příslušná k projednávání podnětů týkajících se ochrany lidských práv, je Vězeňská služba oprávněna seznamovat se formou odposlechu s obsahem telefonátu a pořizovat jeho záznam. Pokud jde o možnost VSČR kontrolovat příšlou korespondenci chovanců, tuto upravuje § 8 odst. 2 zákona č. 129/2008 Sb. (Vězeňská služba může provádět kontrolu korespondence chovance; přitom je oprávněna seznámit se s jejím obsahem. Pokud obsah korespondence zakládá podezření, že je připravován nebo páchán trestný čin, Vězeňská služba korespondenci zadrží a předá ji orgánu činnému v trestním řízení), kontrolu balíků § 14 odst. 3 (Balíčky podléhají kontrole zaměstnanců Vězeňské služby) a odst. 4 (Zakládá-li obsah balíčku nebo jeho nepředaná část důvodné podezření ze spáchání přestupku nebo jiného správního deliktu, balíček nebo jeho nepředaná část se spolu s oznámením předá orgánu Policie České republiky nebo jinému příslušnému orgánu, a jde-li o podezření ze spáchání trestného činu, příslušnému orgánu činnému v trestním řízení). Provádění prohlídek osobních prohlídek chovanců upravuje § 17 odst. 2 písm. a) (chovanec je povinen podrobit se osobní prohlídce v zájmu zajišťování vnitřního pořádku v ústavu a vyloučení toho, aby u sebe měl věc, kterou by narušoval účel výkonu zabezpečovací detence; osobní prohlídku vykonává vždy osoba stejného pohlaví), prohlídky věcí pak § 17 odst. 2 písm. b) (chovanec je povinen umožnit zaměstnancům Vězeňské služby kontrolu svých osobních věcí).²³ Pokud jde o § 17 obecně, tento souhrnně upravuje jak povinnosti chovanců, tak jim ukládá, jaké chování mají ve výkonu zabezpečovací detence zakázáno. Jestliže se chovanec dopouští soustavným a četným způsobem porušování zde uvedených ustanovení, může být jeho jednání kvalifikováno jako maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. j) trestního zákoníku.²⁴

1.5. Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Jak bylo uvedeno již výše, oprávnění vést šetření dle § 158 odst. 1 trestního řádu a prověřovat trestnou činnost vězňených osob pověřeným orgánům VSČR jako policejním orgánům zakládá ustanovení § 12 odst. 2 písm. c) trestního řádu

²³Zákon č. 129/2008 Sb. Zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2008-129>

²⁴ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II.* 1. Praha: C.H. Beck. 2010, 3286 s. ISBN 978-80-7400-178-9. S. 89.

(policejními orgány se pro účel trestního řádu rozumějí *pověřené orgány Vězeňské služby České republiky v řízení o trestných činech osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence, spáchaných ve vazební věznici, věznici nebo v ústavu pro výkon zabezpečovací detence*). Jedná se tedy výhradně o fázi přípravného řízení, která je nazývána *prověřování* trestné činnosti. Pokud na základě provedených důkazů, a po kvalifikovaném posouzení věci pověřené orgány VSČR dospějí k rozhodnutí, že došlo ke spáchání trestného činu, který spáchal konkrétní pachatel, postoupí spis místně a věcně příslušnému oddělení SKPV Policie ČR s návrhem na postup dle § 160 odst. 1 trestního řádu. Ačkoliv jsou pověřené orgány místně příslušné k prověřování trestné činnosti vězněných osob pouze v rámci jednotlivých věznic, trestní řád ani jiný právní předpis je neomezuje ve věcné působnosti. Jsou tedy oprávněny provádět prověřování jak přečinů, tak i zločinů a zvláště závažných zločinů.

Ustanovení § 158 odst. 1 dále stanoví, že pověřené orgány Vězeňské služby České republiky neprodleně informují Generální inspekci bezpečnostních sborů, jakmile zahájí takové šetření o skutečnostech, že byl spáchán trestný čin.

Konečně z trestního řádu pro pověřené orgány VSČR vyplývají veškeré další povinnosti při využití kriminalisticko-taktických metod v průběhu trestního, respektive přípravného řízení, které nejsou upraveny výše uvedenými zákonnými normami. Jedná se zde například o všeobecné podmínky dokazování (část první, hlava pátá), nebo obecné ustanovení týkající se přípravného řízení (část druhá, hlava devátá).²⁵

²⁵ÚZ *Trestní předpisy*. 1. Praha: Sagit, 2018, 466 s. ISBN 978-80-7488-292-0.

2. TERMINOLOGIE

2.1. Pověřené orgány VSČR

Jak bylo uvedeno výše, pověření objasňovat a prověřovat trestné činy vězňených osob, jež byly spáchané ve věznici, vzniká pověřeným orgánům VSČR ze zákona. Nicméně pro bližší pochopení náročnosti práce komisařů Oddělení prevence a stížností je nutno objasnit alespoň ve zkratce jejich pracovní povinnosti a postavení v rámci českých věznic. Jestliže příslušníci místních oddělení PČR nebo SKPV, kteří se věnují prověřování trestné činnosti civilních osob jsou pracovním vytížení pouze v tomto směru, je nutno vzít v úvahu, že komisaři VSČR stojí ve služební hierarchii ihned za ředitelem věznice. Jsou nezávislým orgánem, k jehož povinnostem náleží provádění kontrol v rámci všech oddělení věznice (tedy i Justiční strážce), přičemž služebně jsou oprávněni kontrolovat všechny zaměstnance věznice a příslušníky až do funkce majora (včetně). Zároveň provádí kontroly vnitřních i vnějších pracovišť, kde jsou v rámci kmenových věznic zařazeni dle jiného vnitřního právního předpisu odsouzení ve výkonu trestu odnětí svobody. Dále jim z jejich postavení vzniká povinnost šetřit stížnosti vězňených osob a podněty zaměstnanců věznice nebo provádí šetření na základě podnětů nadřízených orgánů. Mimoto se podílí na preventivní činnosti v rámci věznic, kdy zajišťují zejména prověrky vnitřní bezpečnosti a účastní se dílčích prohlídek zájmových oddílů, kde jsou umístěny vězňené osoby. Jejich přítomnost je vnitřními předpisy vyžadována ve značné části komisionální činnosti a v rámci doporučujících stanovisek k vězňeným osobám. V neposlední řadě pak zajišťují vlastní kriminalistickou operativní činnost a 24hodinovou hotovost pro případ mimořádných událostí ve věznici a zároveň se těchto aktivně účastní (krizový štáb, monitorovací činnost, vedoucí skupin, zajišťování ohledání místa činu, zajišťování důkazů, dokumentace úmrtí ve věznici ad). V rámci zvyšování vlastní kvalifikace se též zúčastňují stáží u různých složek PČR nebo různorodě zaměřených školení (např. extremismus, kurz kriminalistického technika (Holešov) atd). Vnitřní kontrolu nad činností pověřených orgánů VSČR provádí jednak ředitel organizační jednotky, v trestněprávních záležitostech pak výhradně místně příslušný státní zástupce

okresního (v Praze obvodního) státního zastupitelství, v dalších záležitostech pak Odbor kontroly Generálního ředitelství Vězeňské služby ČR. Vnější kontrola může být v zákonem povoleném rozsahu prováděna např. ze strany dozorového státního zástupce krajského (v Praze městského) státního zastupitelství nebo úřadem veřejného ochránce práv. Lze tedy konstatovat, že působení pověřených orgánů VSČR je pro chod věznice nejen formálně důležité a nepostradatelné, ale zejména velmi různorodé a časově velmi náročné. Faktor času pak může i negativním způsobem ovlivnit probíhající kriminalistickou činnost, neboť v rámci všech povinností a uskutečňování velkého množství prověrování, může díky uvedeným vnějším faktorům dojít ze strany jednotlivých komisařů i k nechtěně-neúměrným průtahům v trestním řízení. Dalším negativním jevem, který je v rámci věznic takřka pravidlem, je nešťastně vedená personální politika managementu věznic, kdy jsou vysokoškolsky vzdělaným a profesně zdatným příslušníkům pověřených orgánů nabízeny lukrativnější služební pozice v rámci věznice. Nabídka pak nezřídka kvalitního kriminalistu pobídne k opuštění Oddělení prevence a stížností a k přestupu na jiné služební místo. Za standardních okolností, které jsou dány omezenými personálními možnostmi, je posléze potřebné vyškolit nového člena týmu, přičemž nikdy není zaručeno, že tento dosáhne potřebných kvalit, navíc k jeho zaškolení je nutno obětovat další časové rezervy, kterých se mnohdy nedostává.

2.2. Působnost pověřených orgánů VSČR

Věcná a místní působnost pověřených orgánů VSČR je stanovena nejen trestním řádem a zákonem č. 555/1992 Sb., ale také dalšími vnitřními předpisy. Jedná se zde zejména o nařízení generálního ředitele Vězeňské služby ČR. Z těchto právních dokumentů vyplývá, že věcná působnost pověřených orgánů spočívá v oprávněnosti vést řízení o trestných činech osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence. Jak již bylo uvedeno, na rozdíl od místních a krajských oddělení PČR, kde při prověrování a vyšetřování trestné činnosti existuje přesně daná diferenciaci, jsou oprávněny vést prověrování všech trestných činů, včetně zvláště závažných zločinů. Místně pak prověřují trestné činy spáchané ve vazební věznici, věznici nebo v ústavu pro výkon zabezpečovací detence. V praxi tedy pověřené orgány konkrétního útvaru

prověřují trestnou činnost vězňených osob umístěných v kmenové věznici. Nicméně i v problematice určování příslušnosti vzniká řada nesrovnalostí a tendencí. Jedná se zejména o zahajování úkonů trestního řízení proti vězňeným osobám ze strany PČR, kdy příslušníci místních oddělení nebo SKPV často, ne však pravidelně, tyto prověřují, aniž by zohlednili zejména místní a osobní příslušnost.

Další nejasnosti při určování příslušnosti vznikají při různých situacích, kdy je na trestném činu zúčastněná jak osoba (osoby) civilní, tak vězňená. Jedná se zejména o distribuci OPL do věznice. Jako konkrétní příklad lze uvést případ, kdy byl při kontrole obsahu balíku, který dle záznamů na obalu do věznice odsouzenému prostřednictvím poskytovatele poštovních služeb společnosti Česká pošta s. p. odeslala jeho blízká příbuzná, v cukrárenském zboží nalezen samouzavíratelný PVC sáček obsahující neznámou nažloutlou krystalickou látku. Po provedení orientačního testu a přesném zvážení brutto bylo zjištěno, že se může jednat o 3 gramy psychoaktivní látky metamfetamin. V tuto chvíli vyvstává otázka, kdo je příslušný zahájit úkony trestního řízení dle § 158 odst. 3 trestního řádu, neboť trestného činu naplňujícího skutkovou podstatu trestného činu dle § 283 odst. 1 trestního zákoníku se jako subjekt na první pohled nedopustila vězňená osoba, tedy věc by měla být řešena místním oddělením Policie ČR podle adresy pobočky České pošty, která balík od odesílatele převzala. Nicméně následným náslechem telefonních hovorů v souladu s § 18 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody ve znění pozdějších předpisů, bylo zjištěno, že dodávku OPL do věznice zorganizovala sama vězňená osoba, pro kterou byl balík určen. Jednak zajistila platbu neznámé osobě, která posléze vhodila pytlík s krystalickou látkou do poštovní schránky rodinného příslušníka uvedeného vězně, a dále jasně instruovala rodinného příslušníka jakým způsobem – i přes jeho značnou neochotu – má OPL do věznice odeslat. Pokud by na základě tohoto zjištění Vězeňská služba ČR nebo PČR odmítla ve věci dále jednat, nabízí se otázka, která z těchto bezpečnostních složek by postupovala v souladu s právními předpisy. Dle § 24 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku je osoba, která trestný čin zosnovala nebo zorganizovala *organizátorem* (v uvedeném případě dle § 24 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku současně i *návodcem*) trestného činu. Tím, že osoba blízká balík do věznice

odeslala, se pak stala pachatelem, tedy úkony trestního řízení by měl zahajovat místně příslušný útvar PČR. Nicméně z trestněprávního hlediska bylo jednání pachatele méně závažné než jednání organizátora trestného činu, tedy není vyloučeno ani prověřování ze strany pověřených orgánů VSČR. A to zejména s přihlédnutím k § 111 trestního řádu, který stanoví, že trestným činem se rozumí jen čin soudně trestný, a pokud z jednotlivého ustanovení trestního zákona nevyplývá něco jiného, též příprava k trestnému činu, pokus trestného činu, organizátorství, návod a pomoc.²⁶ Nicméně ani s využitím hlediska závažnosti není v případě účastenství Vězeňská služba trestný čin podobného charakteru oprávněna prověřovat. Výjimku zde však tvoří situace, kdy existuje důvodné podezření, že se vězněná osoba nepokoušela OPL do věznice propašovat pouze pro vlastní potřebu, ale aby dále pokračovala v jejich redistribuci. V tomto případě se z ní formálně stává další článek řetězce distributorů a je tedy spolupachatelem trestného činu nebo členem organizované skupiny. V této chvíli jsou pověřené orgány oprávněny, i přes účast civilních osob, trestný čin samostatně prověřovat, avšak nelze vyloučit ani zainteresování police ČR. Není ojedinělou výjimkou, že na vyšetřování případu se podílí jak pověřené orgány VSČR (ve vlastní působnosti prověřují trestný čin spáchaný vězněnými osobami), tak příslušníci PČR (prověřuje osoby civilní), přičemž před postoupením spisu SKPV jsou oddělené spisy sloučeny. Na základě uvedeného lze tedy konstatovat, že problematika místní příslušnosti je často velmi komplikovanou záležitostí a v případě nenalezení konsenzu kompetenční spor mezi PČR a VSČR řeší nadřízené státní zastupitelství.

Uvedený příklad je v podstatě velmi symbolickým, neboť v dané problematice se nemusí jednat jen o poštovní zásilky, ale také o přímou, fyzickou účast při takzvaných přehozech, předávání zásilek s nepovolenými látkami na vnějších nestřežených pracovištích nebo předávání OPL při návštěvách vězněných osobám. Otázky ohledně místní působnosti v rámci útvarů PČR a věznicemi jsou však převážně řešeny až ve chvíli, kdy nejsou známy bližší okolnosti distribuce, neboť u nemalé části případů analogického charakteru je tato problematika na základě operativních poznatků stanovena ještě před zadržením nepovolených

²⁶Zákon č. 141/1961 Sb. Zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141>.

látek nebo předmětů. Pokud však nastane případ, kdy nejsou známy okolnosti spolupachatelství (příp. organizované skupiny), pověřené orgány VSČR předají zajištěné veškeré důkazní prostředky místně, potažmo věcně příslušnému útvaru PČR.

Nicméně ke komplikacím při určování příslušnosti u výše uvedených případů nemusí dojít v době krátce před nebo po zahájení úkonů trestního řízení, ale i po předání spisového materiálu. Jako příklad lze uvést pokračování výše uvedené události, kdy pověřený orgán VSČR věc po ukončení prověřování postoupil místně příslušnému útvaru SKPV s návrhem na zahájení trestního stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu proti konkrétnímu pachateli, a to jak pro podezření ze spáchání trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1 trestního zákoníku, tak v jednočinné nestejnorodé konkurenci pro podezření ze spáchání přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. h) trestního zákoníku. Příslušníci útvaru kriminální policie následně oslovili státní zastupitelství s otázkou místní příslušnosti, přičemž po vzájemné přestřelce všech zúčastněných státních zástupců z důvodu vzájemného kompromisu nadřízené Městské státní zastupitelství poměrně nešťastným způsobem rozhodlo o rozdělení spisu. Vyšetřování přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání zůstalo původnímu útvaru SKPV, nicméně druhý skutek, ačkoliv organizátorem trestného činu byl odsouzený vykonávající trest odnětí svobody ve věznici místně spadající také pod tuto SKPV, byl předán k dalším úkonům SKPV, pod nějž místně spadala pošta, odkud byla zásilka s OPL odeslána. Tedy přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání, přestože byl pověřeným orgánem VSČR kvalifikován v přímé souvislosti s distribucí OPL do věznice, byl vyšetřován odděleně s tím rizikem, že by mohlo dojít k porušení zásady *ne bis in idem* a pachatel by z tohoto důvodu mohl uniknout potrestání v jedné z projednávaných věcí.

Pokud jde o místní příslušnost, jeho problematičnost a určitá nedokonalost je zřetelná při trestných činech spáchaných mimo věznici, např. při eskortách, ve vnějších nestřežených pracovištích nebo při vycházkách vězněných osob (např. útěk vězněné osoby). Pokud se například vězeň pokusí o útěk při zdravotní eskortě v civilní nemocnici, dle doslovného výkladu § 12 odst. 2 písm. c)

trestního řádu a § 3 odst. 8 zákona č. 555/1992 Sb., spadá prověřování tohoto přečinu naplňujícího skutkovou podstatu trestného činu dle § 337 odst. 3 písm. b) trestního zákoníku místně příslušnému útvaru obecné kriminality PČR, neboť trestný čin nebyl spáchán ve vazební věznici, věznici ani v ústavu pro výkon zabezpečovací detence.²⁷ Nicméně praxe je taková, že velká část OPaS tyto trestné činy prověřuje vlastní iniciativou, neboť mohou k objasnění trestného činu přispět zejména zevrubnou znalostí prostředí, kde mohl být skutek připravován. Pokud jde o právní oporu tohoto jednání, v krajním případě se lze odkázat na § 2 odst. 1 zákona č. 555/1992 Sb. Dalším důvodem, proč pověřené orgány často prověřují trestné činy vězněných osob, jež nespadají do jejich místní působnosti, bývá skutečnost, že dle operativních poznatků se pachatel ve věznici účastní trestné činnosti, nicméně uvnitř objektu nelze získat důkazní prostředky, na jejichž základě by bylo možno ve věci zahájit úkony trestního řízení. Z tohoto hlediska jde například o telefonní přístroje zadržené na vnějších nestřežených pracovištích, kdy tyto po zkoumání útvarem OKTE nebo u soudního znalce v řadě případů přináší důležité poznatky například o distribuci OPL nebo anabolických steroidů do věznic.

2.3. Prostředí věznic z kriminalistického hlediska

Pokud jde o sociální klima věznic, jde z kriminalistického hlediska o naprosto výjimečné prostředí, které má svá konkrétní specifika, jež jsou při prověřování trestných činů spáchaných ve věznicích v řadě případů naprosto klíčová a často dokáží průběh trestního řízení předvídatelným způsobem zkomplikovat nebo efektivním způsobem zmařit. Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, při hodnocení vězeňské komunity lze hovořit o svébytné a nedobrovolným způsobem vytvořené subkultuře, k jejímž typickým znakům náleží velmi autoritativní hierarchie nezřídka založená na právu silnějšího, silou a psychologickým nátlakem vynucované nepsané kodexy, atmosféra strachu vyvolaná násilím a možnou stigmatizací či pokročilejší orientace komunity v trestněprávní problematice. První proměnnou, jíž musí kriminalista brát v úvahu, je skutečnost, že se úkony trestního řízení provádí v prostředí, kde má, až na nepatrné výjimky, ve smyslu zásady *ultima ratio* každý jednotlivec opakované

²⁷ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád I*. 1. Praha: C.H. Beck. 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.

zkušenosti s porušováním zákona, k respektování práv jiných osob postrádá pozitivní vztah a současně se negativně vymezuje proti jakýmkoliv autoritám z řad OČTŘ (řada vězňů například nepřijímá realitu a sama sebe charakterizuje jako oběť systému nebo jakýchsi spiknutí proti vlastní osobě ze strany PČR, státních zástupců nebo soudců). Trestná činnost, která se v rámci věznic odehrává, je vysoce latentního charakteru, neboť ze strany vězněných osob samotných jen v minimu případů dochází k oznámení jakéhokoliv protiprávního jednání kompetentním úřadům. Vězeňská populace, ať už ze zásady (jakési nepsané kodexy), z výše uvedeného negativního postoje vůči OČTŘ nebo ze strachu mlčí a v drtivé většině případů pachatelům napomáhá uniknout trestní odpovědnosti (smyšlené nebo neúplné výpovědi, ničení či ukrývání hmotných důkazů, ovlivňování svědků). Opačně jednájí pouze ve chvíli nejvyšší tísně nebo pokud svým oznámením nebo svědectvím chtějí účelně dosáhnout vlastního prospěchu. Pověřené orgány však musí i v tomto případě počítat s proměnnou, která zahrnuje možnost, že oznámení je produktem báje lhavosti, chybné interpretace reality či pokusu o křivé obvinění. Nicméně kromě vlastních operativních poznatků je toto jeden z mála způsobů, kdy dochází k průniku do jinak uzavřeného světa vzájemných vztahů mezi osobami umístěnými na odděleních výkonu vazby, trestu či zabezpečovací detence.

Jestliže bylo uvedeno, že k typickým znakům vězeňského prostředí náleží velmi autoritativní hierarchie nezřídka založená na právu silnějšího, lze takto charakterizovat zejména oddíly a věznice pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou ve středním a vysokém stupni zabezpečení a se zvýšenou ostrahou. Podobné podmínky mohou panovat i v nižší formě výkonu trestu nebo vazby, nicméně nejsou tak obvyklé, jelikož vězni jsou zde umístěni ke kratším trestům, potažmo výkonu institutu vazby se zpravidla neprotáhne na víc než několik měsíců. Bylo by však velmi naivní se domnívat, že ve věznicích panuje zcela ideální prostředí dostačující k nápravě vězněných osob, přičemž všechny aspekty soužití jsou ovlivněny kompetentními zaměstnanci Vězeňské služby. Toto by byl ideální stav věci, který je však v současné době iluzí. Část vězňů se skutečně pokouší co nejrychleji a bezproblémovým způsobem přečkat svůj trest (vazbu), nicméně poměrně nezanedbatelné množství dál pokračuje v páchání všech možných druhů trestné činnosti. Z těchto odsouzených či obviněných se

často neoficiálním způsobem profilují vůdčí osobnosti, které vyžadují, aby byl jejich status uznán všemi osobami v rámci oddílu, patra, bloku nebo celé věznice. Velmi často jde o recidivisty sžitě s vězeňským prostředím, kteří kolem sebe shromáždí skupinu fyzicky dobře disponovaných jedinců, nebo jsou sami vyznavači násilí eventuelně bojových sportů. Uvedení jednotlivci nebo skupiny, kterých v rámci organizační jednotky může působit i několik (často kooperálně, nezářídka konfliktně), pak řídí chod jednotlivých částí věznice, k čemuž náleží například organizace dodávek OPL do věznice, vykrádání skříněk, vydírání (zde může jít jak o finanční částky, tak o prostředky na pořizování drog, telekomunikačních zařízení nebo tabákových výrobků, nákupy ve vězeňských kantýnách, odesílání balíků atd.), či podvody. K prosazování jejich požadavků běžně patří násilné projevy, které mohou naplnit i skutkové podstaty trestných činů ublížení nebo těžké ublížení na zdraví, případně nebezpečného vyhrožování. Objekty této trestné činnosti jsou pak zejména osoby k této úloze predisponované, často fyzicky nedostatečně vybavení jednotlivci nebo ti, kteří se dostali do věznice poprvé (tzv. prvotrestaní, prvotresti), je o nich veřejně nebo prostřednictvím masmédií známo, že svou trestnou činností dosáhli značných finančních prostředků, nebo jsou dostatečně finančně zabezpečeni díky své podnikatelské činnosti, v neposlední řadě se též často jedná i o tzv. „prcačkáře“, tedy vězně stíhané nebo odsouzené za trestnou činnost mravnostního charakteru. Nicméně páchaní trestné činnosti uvnitř věznic není omezeno jen na výše uvedené skupiny nebo jednotlivce. Protiprávní činy jsou běžně páčány i mimo uvedené mantinely a nejsou omezeny na konkrétní osoby. Obecně lze konstatovat, že i jednání odsouzeného, který soustavným způsobem zneužívá ke komunikaci s vnějším světem nelegálně držený mobilní telefon, nebo v určitém období spáchá více kázeňských přestupků (např. v důsledku opakovaného pozitivního testování na přítomnost OPL v těle), dopouští se tímto závažného jednání, aby zmařil výkon nebo účel trestu, tedy páchá trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání dle § 337 odst. 1 písm. h) trestního zákoníku.²⁸

²⁸ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II*. 1. Praha: C.H. Beck. 2010, 3286 s. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 89.

Dalším projevem sociálního prostředí věznic je často přehlížená skutečnost, že se zde umístěné osoby nachází v komunitě, která ať už legálním či protizákonným způsobem přesahuje vnější zdi věznice. Obvinění, ale zejména odsouzení, jsou nuceni nedobrovolným způsobem setrvat v tomto společenství i řadu let a v dlouhodobém horizontu řada z nich zcela reálně předpokládá, že se i po propuštění následkem svého problematického jednání do věznice dříve či později opět vrátí. Navíc zde získané soukromé vazby se často promítnou i v civilním životě. Existence vězňů proto není vázána pouze na jeden oddíl či věznici, ale sami kalkulují se svojí reputací napříč všemi věznicemi, neboť zde existuje rozsáhlá síť vzájemných vztahů udržovaná pomocí korespondence, telefonické komunikace nebo prostřednictvím osob přemísťujících se mezi věznicemi v rámci dálkových eskort, v jejímž důsledku mají zejména prisonifikované autority dokonalý přehled o jiných vězních jak v rámci výkonu trestu nebo institutu výkonu vazby, tak po propuštění na svobodu. Dle jednoduché premisy vězeňské komunity už z podstaty prostředí není problematické jednání v rozporu se zákonem, ale naopak jakákoliv pomoc kompetentním úřadům nejen ve vyšetřování trestných činů, ale také při jejich odhalování. Vězněná osoba si velmi dobře uvědomuje, že ve chvíli, kdy bude spolupracovat jako svědek nebo bude vypovídat jako poškozený, bude v případě úspěšného prověřování nahlížet do spisu podezřelý se svým advokátem, tedy dojde k odhalení její identity i negativně vnímaného jednání a její spolupráce s policejními orgány bude okamžitě zveřejněna v jakékoliv věznici, kde se bude fyzicky nacházet. Následně dojde k její etiketizaci pejorativními pojmy „bonzák“, „práskač“ nebo „konfident“, což pro ni z psychologického i fyzického hlediska může mít fatální následky. Mezi prisonifikovanými recidivisty existují i další vazby, které jsou založeny na jakémisi pseudopřátelství nebo kriminální solidaritě, což reálně znamená, že na takto dehonestujícím způsobem označenou osobu bude vyvíjen setrvalý nátlak kdekoliv se bude nacházet, přičemž nálepky konfidenta a s tím souvisejících problémů, se v relativně uzavřeném prostředí českých a moravských věznic již nemusí zbavit vůbec. Z těchto důvodů je často velmi problematické získat paměťovou stopu nebo jiný důkazní prostředek nejen od osoby v postavení svědka, ale paradoxně zejména poškozeného (oběti).

Dalším souvisejícím faktorem, který umocňuje složitost procesu získávání relevantních kriminalistických stop, jsou sami odsouzení, kteří soustavně, až paranoidním způsobem, sledují jiné spoluvězně, kteří jsou předváděni k procesním úkonům do objektů, kde je dislokováno oddělení prevence a stížností. Zájmový je zejména čas, který zde předváděná osoba stráví. Je třeba vzít v úvahu, že na jednotlivých oddílech se pohybuje početně relativně stálé množství vězňů, kdy může jít o jen několik desítek osob, jen zřídka kdy výrazným způsobem přesahující číslou sto. Tyto osoby spolu sdílí omezený prostor dvacet čtyři hodin denně, tudíž jsou přesně informovány o obvyklých činnostech spoluvězňů. Zároveň je všeobecně známou skutečností, kde Oddělení prevence a stížností sídlí, případně kde jsou umístěny výslechové místnosti. Ve chvíli, kdy je osoba předváděna k jakémukoliv procesnímu úkonu, i přes snahu toto předvedení utajit, velmi často získají o této skutečnosti informace zejména osoby, které se do trestné činnosti za mřížemi výrazným způsobem zapojují. Po návratu na oddíl je posléze vyslýchaný nucen podstoupit další výslech, kdy pod nátlakem (nezřídka pod hrozbou fyzického násilí) i většího počtu vězňů, musí odpovídat na otázky, v jaké věci byl předveden či vyslýchán, který z komisařů jej vyslýchal, co vše ve věci prozradil, proč si k výslechu bral písemnou dokumentaci atd. Následkem uvedeného věznění osoby, které by za jiných okolností byly ochotny vypovídat, před pověřenými orgány nezřídka vyjadřují značnou bezradnost a samozřejmě se obávají spolupráce či cokoliv relevantního vypovědět. Záleží pak na každém komisaři, jak se k tomuto faktu postaví a jakým způsobem s ním dokáže pracovat. Nicméně zejména z těchto důvodů se výslechy či jiné úkony trestního řízení provádí v různých časových odstupech od spáchání trestného činu a dochází k eskortám prověřovaných nebo poškozených mimo kmenovou věznici – což však v žádném případě nemusí vést k požadovanému efektu.

Konečně je třeba se také zmínit o posledním významném aspektu vězeňského prostředí, a to nadstandardní orientaci řady recidivistů v trestněprávní a kriminalistické problematice. Tato schopnost pochopitelně vychází z jejich opakovaných konfliktů se zákonem, kdy své vědomosti získávají víceméně praxí, navíc veškeré své zážitky a zkušenosti vězeňská populace vzájemně sdílí, což lze označit za jakousi vyšší školu zločinu. Z těchto důvodů se

ostřílení kriminálníci někdy až instinktivním způsobem dokáží vystříhat jednání, které by v době páchání trestné činnosti mohlo ve známém prostředí oddílu či jiného objektu věznice zanechat relevantní kriminalistické stopy. Navíc, pokud mají dostatek času, jsou schopni kooperovat a společným úsilím nacházet řešení, jak se trestní zodpovědnosti vyhnout, případně se při konfrontaci s pověřenými orgány dokáží rychle zorientovat, vyhodnotit situaci a nacházet pro ně výhodné řešení. Vězněné osoby si dobře uvědomují, kdy jejich jednání v rozporu s trestním zákonem může být odhaleno a jakým způsobem riziko pro vlastní osobu minimalizovat. Navíc se učí z chyb jiných a těmto jsou schopní se zcela, nebo alespoň částečným způsobem vyhnout. Jako příklad lze uvést jednání dvou vězněných osob, z nichž první podvodným jednáním z jiných odsouzených vylákala finanční částky v hodnotě několika stovek tisíc. Tato osoba nechala nelegálně získané finance odesílat na číslo bankovního účtu svého rodinného příslušníka, přičemž toto jednání bylo odhaleno, prověřeno a následně postoupeno místně příslušnému SKPV s návrhem na trestní stíhání dle § 160 odst. 1 trestního řádu. Během několika dalších měsíců, se totožného chování dopustil na stejném oddíle jiný vězeň, který se však po předchozích zkušenostech domluvil s jiným spoluvězněm, že veškeré podvodně získané finanční prostředky bude přeposílat na účet jeho rodinného příslušníka. Tento pak měl peníze vybírat v hotovosti a formou poštovních poukázek přeposílat rodinnému příslušníkovi pachatele. I když byl tento způsob jednání pověřeným orgánem VSČR opět odhalen, dostatečným způsobem ilustruje popsané skutečnosti. Dalším aspektem, který hraje při prověřování trestné činnosti vězněných osob svou nezanedbatelnou roli, je přítomnost obviněných či odsouzených osob, které mají vysokoškolské právnické vzdělání a jsou schopny jiným odsouzeným zprostředkovávat užitečné rady. Nicméně i přes výše uvedené lze konstatovat, že řadě vězněných osob je naprosto lhostejné, zda bude jejich protiprávní jednání odhaleno a páchají trestnou činnost bez ohledu na následky. Zde se jedná zejména o narkomany, kteří se snaží dostat drogy do věznice tzv. za každou cenu. Toto jednání je zapříčiněno nejen jejich závislostí, která zcela nekompromisním způsobem utváří žebříček jejich životních hodnot, ale mnohdy i velmi podprůměrnou inteligencí.

3. KRIMINALISTICKÁ PRAXE

3.1. Kriminalisticko-taktické metody

Dle doc. Zdeňka Konráda kriminalisticko-taktickými metodami rozumíme metody kriminalistické praxe představující strukturu, obsah a posloupnost typických činností policejních orgánů při procesu poznání kriminalisticky relevantních událostí a jejich předcházení. Takovými strukturálními metodami jsou pak například metoda kriminalistických verzí, plánování procesu odhalování, objasňování a vyšetřování trestných činů, metody výslechu, rekognice, kriminalistická expertiza atd.²⁹ Pověřené orgány VSČR využívají řadu z uvedených činností poměrně běžně, nicméně další se v prostředí věznic prakticky neuplatňují, nebo k jejich využití dochází jen velmi sporadicky. V tomto směru jde především o některé zvláštní způsoby dokazování uvedené pod §§ 104a-104e trestního řádu. Konkrétně rekognice (§ 104b trestního řádu) je v tomto společensky uzavřeném prostředí prakticky nevyužitelná, neboť identifikace kriminalisticky významných objektů prostřednictvím člověka znovupoznat předváděný objekt,³⁰ lze prakticky vždy dosáhnout jinak. Podobně je tomu například i u prověrky na místě. Jestliže má být hovořeno o nejvyužívanějších metodách, k těm náleží zejména výslech, ohledání, prohlídka a kriminalistická expertiza. U posledně jmenovaného jde pak velmi často o analýzu stop DNA, chemickou analýzu, daktyloskopii, expertizu z oboru soudního lékařství, tlumočnickou činnost (nejčastěji romština, ruština) nebo analýzu dat. K získávání relevantních důkazů jsou dále využívány též prostředky umožňující zjištění údajů o telekomunikačním provozu dle § 88a trestního řádu nebo proces získávání informací podléhajících bankovnímu tajemství dle § 8 odst. 2 trestního řádu.

²⁹KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika, kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 114 s. ISBN 978-80-859-7380-547-0. S. 15.

³⁰KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika, kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 114 s. ISBN 978-80-859-7380-547-0. S. 88.

3.1.1. Výslech

Jak bylo již v opakovaných případech uvedeno výše, problematika získávání paměťových stop ve vězeňském prostředí je úkonem, který je jednou z nejvíce sofistikovaných problematik trestního řízení. Vyšetřovatelům z řad komisařů Oddělení prevence a stížností obvykle trvá několik let, než docílí požadované kvalifikace vést důležité výslechy v rámci složitých trestněprávních spisů, přičemž po celou dobu jejich zaškolování je důležité, aby těchto jednání, minimálně jako osoby přítomné výslechu a čtení zápisu, absolvovaly, pokud možno v co nejvíce. Každý z vyslychajících by měl z tohoto důvodu v počátcích své kariéry dostávat k prověřování spisy adekvátní jeho zkušenostem, neboť ve věznici, jako nikde jinde, je důležité nepodcenit přípravu k výslechu; tedy ke konkrétním záležitostem mít i potřebnou zkušenost a kvalifikaci. V tomto směru je nutno upřímně konstatovat, že určitá část výslechů v trestních spisech z prostředí věznic je za konkrétních podmínek méně sofistikovanou záležitostí, kdy z důvodů nenaplnění skutkové podstaty je již předem dáno, že věc, i při případném přiznání prověřovaného, bude odevzdána příslušnému orgánu dle § 159a odst. 1 písm. b) zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, tedy na vyslychajícího nejsou kladeny výraznější nároky; specificky při prověřování trestných činů dle § 337 odst. 1 písm. h), j) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, v souvislosti s konzumací (nitrožilní aplikací) OPL (viz níže). Zde vězněné osoby, při *prvním* provinění podobného charakteru, pokud nevyužijí institutu § 100 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, po zaznamenání převážně lakonického monologu, většinou obdrží sled předem připravených a efektivních otázek, jejichž odpovědi jsou však jen v minimálním procentu případů odchylné od standardu („Nic jsem neviděl, nic jsem neslyšel, nikoho, kdo distribuuje drogy do věznice neznám, drogu mi asi někdo dal do pití“ atd.). Nicméně prověřování složitější trestné činnosti, zejména u trestných činů z provenience zločinů a zvláště závažných zločinů, vyžaduje precízní vedení všech fází výslechu. V tomto směru je nutno opět zopakovat, že věznice jsou svébytným sociálním prostředím, a proto jsou před započítím důležitého podání vysvětlení dle § 158 odst. 6 trestního řádu jak u osoby prověřované, tak u svědka nebo poškozeného, nezbytné vědomosti komisaře v řadě náležitostí.

Pokud jde o samotnou přípravu k výslechu, zde je velmi důležitá analytická fáze, kdy se nehodnotí pouze prozatím získané materiály či pomocné materiály, ale mimo osobní analýzy vyslýchaného je třeba zhodnotit značnou řadu faktorů, které mohou průběh výslechu ovlivnit v mnoha ohledech.³¹ Jestliže lze vězeňské klima hodnotit jako nedobrovolným a trvalým způsobem utvořenou komunitu, je nutné vnímat celé toto sociální prostředí i jeho uspořádání, nikoliv se omezovat pouze na získávání poznatků přímo souvisejících se samotným trestným činem. Z tohoto důvodu je důležité, aby měl komisař v rámci výslechu vězněné osoby, pokud možno co nejvíce informací z níže uvedených okruhů:

a) **znalost prostředí oddílu, kde byla v době spáchání trestného činu vězněná osoba umístěna** – před samotným započítím výslechu je velmi důležité mít přehled o složení oddílu, kde byl trestní čin spáchán; tedy o počtu zde umístěných osob, formě trestu, který tyto vykonávají a jakým způsobem spolu koexistují, zda se jedná o otevřený či uzavřený oddíl, kdo zastává na oddílu vůdčí roli, jaká skupina se kolem tohoto jedince pohybuje. Tyto taktické informace lze v době probíhajícího podání vysvětlení uplatnit prakticky kdykoliv. Zejména však při formování psychologického kontaktu nebo při psychologickém působení na lživě vypovídajícího, za účelem získání pravdivé informace. Současně jsou tato sdělení důležitá při působení na psychiku vyslýchané osoby za účelem vyvolání či posílení jejího zájmu podat pravdivou a úplnou výpověď nebo při odstranění motivu nepravdivé výpovědi nebo nechuti vypovídat.³² Tyto informace v podstatě umožňují vyslýchajícímu ihned vyvracet úmyslné nepřesnosti, které jsou mu interpretovány a udržují vyslýchaného v mantinelech, které mu nedovolí výraznější možnosti odchýlit se v obecně známých i konkrétních náležitostech od pravdivé výpovědi. Do určité míry může být informovanost vyslýchajícího pro vyslýchaného překvapením a vzbuzovat v něm náležitou nervozitu, v jejímž důsledku bude mít obavy poskytnout nepravdivá tvrzení. Zároveň by se z pohledu vyslýchaného jevílo poměrně diletantním, pokud by

³¹KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika, kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 114 s. ISBN 978-80-859-7380-547-0. S. 62-63.

³²KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika, kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 114 s. ISBN 978-80-859-7380-547-0. S. 64.

základní informace o jeho osobě pověřený orgán teprve v průběhu výslechu zjišťoval z vězeňského informačního systému nebo by mu zcela suverénním způsobem deklamoval neplatné či mylné informace. Kromě oficiálních informací jsou pak důležité i poznatky získané operativně, například jaká byla atmosféra mezi odsouzenými po spáchání trestného činu, nebo jakým způsobem reagovaly vytipované osoby.

- b) **znalost sociálního postavení vyslychané osoby v rámci neoficiální diference oddílu, kde byl trestný čin spáchán** – jak bylo uvedeno výše, mezi vězni existuje poměrně výrazné členění, které vzniká zejména počtem již vykonaných trestů (prvotrestaní vs. vícetrestaní), jejich fyzickými dispozicemi, příslušností k rase nebo národnosti („Cigáni“ vs. Češi), místem trvalého bydliště (Pražáci vs. Severočeši), umístěním v rámci cely, druhem spáchaného trestu, množstvím známostí v rámci věznice, organizačními schopnostmi, finančními dispozicemi atd. V rámci oddílu se pak jednotlivci sdružují do skupin nebo jsou zcela vyloučeni z kolektivu a je s nimi zacházeno s naprostou lhostejností, někdy až brutalitou. Je tedy evidentní, že již v této chvíli lze odhadovat, jakým způsobem bude výslech probíhat, a zda má smysl formovat psychologický kontakt s vyslychaným nebo lze předpokládat, že vyslychaný bude po vyslovení některých argumentů spolupracovat. Příkladem může být informace, že svědek byl v době spáchání trestného činu prověřovanými osobami dlouhodobě nedobrovolně nucen vykonávat v jejich prospěch různé úklidové práce, které ony presentovaly jako svou činnost, přičemž za toto chování byly Vězeňskou službou kázeňsky odměněny, nebo jim musel prostřednictvím svých příbuzných na svou osobu odesílat nárokové balíky. V tomto směru je pak podstatná i vědomost, zda byl svědek jedinou takto zneužívanou osobou, či byl jen dalším v pořadí nebo jedním z mnoha. Pokud je takových osob více, a v avizovaném případě jde o oběť nebo svědka, který se z výše uvedených důvodů obává vypovídat, lze apelováním na morální stránku jeho osobnosti stimulovat jeho kladné vlastnosti a podnítit jej k využitelné výpovědi. Podobného výsledku, pokud se osoba zdráhá vypovídat z důvodu velkého rizika, však může být z hlediska ochrany jejích zájmů dosaženo i slibem změny sociálního prostředí (převozem do jiné věznice, změnou oddílu

v rámci věznice). Nicméně i zde existuje riziko, že vyslýchaný buď vypoví lživě nebo takovým způsobem, aby vyšel vyslychajícímu vstříc, jen aby této výhody dosáhl. Při výslechu lze také využít povědomí o vzájemné averzi mezi vyslychaným a pachatelem, nicméně i v této chvíli je nutno překonat poměrně pevně zakořeněnou bariéru, již vytváří vzájemná vězeňská solidarita.

c) **znalost trestní minulosti vyslychaného** – ve vězeňském prostředí je pověřený orgán, na rozdíl od policejních orgánů působících v civilním prostředí, nucen vzít v potaz, že každá zde umístěná osoba má za sebou minimálně jedno, z jejího pohledu neúspěšné, trestní řízení, v jehož průběhu došlo k jejím opakovaným výslechům. Nicméně realitou je, že ve smyslu zásady *ultima ratio* většina vězněných osob takovýchto řízení prošla celou řadu, a tudíž disponuje velmi bohatými zkušenostmi z úkonu, jakým je právě podání vysvětlení dle § 158 odst. 6 trestního řádu. Takové osoby již k výslechu přichází zcela suverénně a bez ostychu, neboť tento úkon je pro ně zcela rutinní záležitostí. Recidivisté, kteří se zcela identifikovali s vězeňským prostředím, jsou pak v roli pachatele v některých případech zcela lhostejností k výsledku prověřování a jejich arogantní chování nezřídka hraničí až s drzostí. Pokud jsou předvedeni jako svědci, je předvídatelnou realitou, že buď budou vypovídat lživě nebo budou výpověď odmítat i bez zákonem vymezených důvodů (§ 100 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu). Zde je pak důležitá osobnost vyslychajícího a jeho získané zkušenosti, neboť není žádoucím, aby takový odsouzený odcházel od výslechu s pocitem převahy. Pokud jde o osoby s minimálními zkušenostmi z výslechů, u těchto lze určitou nervozitu předpokládat, část z nich nedosáhla vysokého stupně prisonizace a chce bránu věznice opustit v co nejkratší době, navíc není vyloučeno, že ji chování pachatele v trvale uzavřeném prostředí do určité míry či zcela irituje. V danou chvíli sice nevidí důvod, proč by měla podstupovat riziko možnosti trestního stíhání pro trestný čin nadřívání dle § 366 trestního zákoníku nebo křivé výpovědi dle § 346 trestního zákoníku ve prospěch osoby, jejíž jednání je v rozporu s jejími životními normami, nicméně stále je konfrontována hrozbou fyzického či psychického týrání nebo ohrožení svého statusu v rámci vězeňské

subkultury. Dále je objektem problematiky i otázka druhu trestné činnosti, které se v minulosti vyslýchaný dopustil. Pokud například odpykává trest za opakovanou násilnou trestnou činnost, lze v jeho osobnostních attributech k tomuto druhu trestné činnosti předpokládat určité netečné až otrlé postoje, které jej za podmínek panujících ve vězeňském prostředí k pravdivé výpovědi nebudou motivovat. Podobně je tomu i v případě narkomanů, u nichž za běžných okolností neexistuje morální či osobnostní potřeba vypovídat v prověřování týkajících se drogové problematiky.

d) **znalost dlouhodobého i současného osobního vztahu mezi osobami zainteresovanými v prověřování** – při dlouhodobém sledování jednotlivých oddílů pověřené orgány VSČR často narazí na informace o vzájemných vztazích mezi odsouzenými, které nemusí být formovány pouze v aktuálním výkonu trestu, ale i v trestech minulých nebo v civilním prostředí. Zejména u Romů (kteří se ve vězeňském prostředí sami označují slovem „Cigáni“) lze často zaznamenat velmi propletené příbuzenské vazby, které však nejsou výjimečné např. v rámci věznic stojících na území velkých měst i u jiných etnik. Mimo příbuzenských vztahů se lze v rámci oddílu setkat i s bývalými spolužáky, společníky odsouzenými v rámci jednoho trestného činu, osobami, které spolu i několik let pobývaly v jedné cele v rámci výkonu vazby či trestu, milenci či příležitostnými hetero- nebo homosexuálními partnery, sportovci trénujícími v rámci jednoho klubu atd. Tyto vztahy nemusí být vždy na pozitivní rovině, přestože jde například o blízké příbuzné. Jako příklad lze uvést jednání odsouzeného Roma, který zcela účelově v rámci oddílu nabídl ochranu movitému podnikateli, jenž vykonával trest odnětí svobody za úvěrové a pojistné podvody. Za své služby byl tento odsouzený ze strany podnikatele často hmotně odměňován, což brzy zaznamenali i další odsouzení z oddílu. Netrvalo proto dlouho a finančně zajištěného podnikatele pod svá křídla přijal jiný odsouzený, který byl strýcem výše uvedeného Roma, jenž měl v hierarchii oddílu mnohem vyšší postavení, přičemž se dalo říct, že tento částečně řídil. „Finanční“ tok byl proto odkloněn k tomuto „strýci“ a okruhu osob z jeho okolí, což u prvního z Romů vzbudilo silnou averzi až nenávist. V následujících měsících proto navázal kontakt s pověřenými orgány VSČR a k jednání svého strýce a protiprávní činnosti

na oddíle poskytoval řadu sdělení. Nicméně tyto informace byly z velké části velmi nízké kvality, v podstatě ve snaze svého příbuzného poškodit jakýmkoliv způsobem, zveličoval i úplné malichernosti, pověřený orgán však prověřováním jeho tvrzení a výpovědi ztrácel cenný čas. Postupem času se ukřivděný Rom začal iracionálně chlubit svými kontakty na místním OPaS, čímž se zkompromitoval natolik, že byl fyzicky napaden a v rámci oddílu již nemohl koexistovat. Následně byl přemístěn do samostatné cely dislokované v jiné části budovy a posléze eskortován do jiné věznice. Na tomto příkladu je patrná dynamika vzájemných vztahů v rámci uzavřeného společenství, které mohou hrát velmi zásadní roli při motivaci vězněné osoby podat pravdivou výpověď i přes reálné následky, které jí toto jednání může přinést. Znalost vzájemných vztahů ve vězeňském oddíle může být také důležitá při hodnocení výpovědi ve chvíli, kdy je reálným, že vyslýchaný se interpretovanými dezinformacemi snaží z různých důvodů zavděčit některému z prověřovaných.

e) **motiv, kvůli němuž je osoba ochotná vypovídat** – tento faktor v podstatě navazuje na text odstavce pod písm. d), nicméně vyčleněn samostatně hraje důležitou roli při určování validity výpovědi jako důkazního prostředku. V prostředí věznic, kde v již zmiňovaných aspektech panují sociální vazby rozdílným způsobem než v civilním prostředí, lze uvažovat o níže uvedených pohnutkách, případně jejich kombinaci, kdy vypovídající:

- 1) chce svou výpověď získat vlastní prospěch (přemístění, zastavení kázeňského řízení atd.),
- 2) cítí morální nebo jinou situační potřebu pravdivě vypovídat,
- 3) vypovídá, neboť je mu celé trestní řízení nebo jeho výsledek zcela lhostejný,
- 4) je ve stavu značné tísně nebo ohrožení (subjektivně vnímané/reálné),
- 5) chce svou výpověď (pravdivou/nepravdivou) poškodit osobu, vůči níž cítí averzi nebo mu v minulosti uškodila (motiv pomsty),
- 6) vypovídá, protože v tomto směru nemá s vězeňským prostředím negativní zkušenosti,

- 7) má plnou důvěru v právní systém a profesionalitu pověřených orgánů,
- 8) v rámci solidarity či přátelských vazeb chce zmírnit vinu prověřovaného nebo jej zcela vymanit z trestněprávní odpovědnosti, případně odpovědnost za vinu protiprávního jednání svalit na sebe nebo jinou osobu,
- 9) snaží se zmírnit vlastní vinu nebo je jeho záměrem se zcela vymanit z trestněprávní odpovědnosti např. uváděním falešných údajů nebo svalováním viny na jinou osobu,
- 10) v době výpovědi nevidí jiné východisko než vypovídat, neboť neví, jaké informace má k dispozici vyšetřující orgán a co o jeho jednání, případně roli jiných zainteresovaných jedinců, již vypověděly další přítomné osoby, potažmo tak činí ve světle předložených důkazů,
- 11) poskytování informací pověřenému orgánu VSČR mu skýtá rozptýlení nebo pobavení.

Posuzovat uvedené pohnutky v kontextu vztahu vyslychané osoby k vlastní výpovědi je však vždy nutno s přihlédnutím k již získaným informacím o vzájemném vztahu mezi osobami zainteresovanými na prověřovaném skutku nebo sociální struktuře panující v rámci jednotlivých částí věznice, zejména však k dalším již získaným důkazním prostředkům.

- f) **jak dlouhý trest (případně vazba) vyslychanou osobu čekává do budoucna** – tento důležitý údaj dokáže ovlivnit samotný výsledek zejména v situaci, kdy vězněnou osobu čeká tzv. blízký výstup. Především svědci a poškození dokáží být s vědomím brzkého propuštění sdílnější a otevřenější, přičemž se obavy o další budoucnost ve vězeňském prostředí z jejich strany minimalizují. Pochopitelně čím delší pobyt mezi zdmi věznice vyslychaná osoba očekává, tím je její ochota pravdivě vypovídat, z výše uvedených a opakovaně interpretovaných negativních důvodů, nižší.
- g) **skutečnost, zda si vyslychaný podal žádost o podmíněné propuštění nebo tuto možnost v brzké době očekává** – zde platí obdobné odůvodnění jako byly uvedeny v textu odstavce pod písm. f), nicméně informaci lze využít i v případě, že se vyslychaná osoba, v jakémsi pocitu beztrestnosti, jehož důvodem je možnost jejího brzkého propuštění, začne projevovat

způsobem vymezeným v ustanovení § 66 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. V tomto případě ji lze motivovat ke sdílnějšímu a umírněnějšímu projevu upozorněním, že za své jednání může být kázeňsky potrestána, a i když se tento přestupek nestačí projednat včas, bude o jejích projevech písemnou formou vyrozuměn soudce, který bude její žádost o podmíněné propuštění projednávat.

- h) **jaký je finanční status vyslychané osoby vně i v rámci věznice** – tento poznatek je důležitý zejména v případě majetkové trestné činnosti. Pokud je finanční status vězněné osoby dlouhodobě nízký nebo žádný neexistuje, a tato přesto disponuje velkým množstvím spotřebního zboží, které v rámci věznic slouží jako platidla či prostředky směnného obchodu (např. originálně zabalené krabičky či kartony cigaret, tabáky, značkové spreje, nevidované značkové hodinky ad.), je zřejmé, že tyto si nemohla zakoupit v rámci tzv. vězeňské kantýny. Pokud je dále prokazatelným, že uvedené neobdržela jinou cestou (např. prostřednictvím balíku), existuje důvodné podezření, že těchto věcí se zmocnila protiprávním jednáním (krádež, vydírání, podvod). V tuto chvíli je nezbytným po podezřelém požadovat doložení toho, jakým způsobem inkriminované předměty získal.
- i) **zda je v prověřování zainteresovaná i osoba blízká vyslychaného (jaký je jejich vzájemný (citový) vztah)** – není neobvyklou skutečností, že v rámci trestného činu prověřovaného pověřenými orgány VSČR jsou zainteresovány osoby v blízkém vztahu k podezřelému, které jsou toho času na svobodě. Může jít o rodiče, sourozence, děti, manželky, druhy atd. Je poměrně běžnou záležitostí, že právě tyto osoby buď pomocí poskytovatele poštovních služeb, nebo přímo fyzicky v rámci návštěv, do věznic doručují zejména OPL či anabolické steroidy nebo vědomě inkasují finanční prostředky získané protiprávním jednáním prověřovaného. Ačkoliv se tím stávají pachateli případně spolupachateli trestného činu, z pohledu akcesority účastenství jsou standardně organizátory, ve smyslu § 24 odst. 1 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, těchto skutků osoby vězněné. Faktorů, proč tyto do svých protiprávních aktivit začleňují i osoby blízké je řada (psychologické, sociologické), avšak ve chvíli, kdy mají nést zejména rodinní příslušníci za své jednání trestní odpovědnost, dochází

v psychice vězňů k řadě někdy předvídatelných, jindy nepředvídatelných reakcí. Vytušit tyto reakce předem lze zejména dlouhodobým náslechem telefonních hovorů, kdy spolu příbuzné osoby spontánně komunikují a vyjadřují si vzájemné city. V tomto směru jsou velmi zajímavou a samostatnou kapitolou vztahy syn (jedináček) - matka, kdy v některých případech dochází až k naprosto ultimativnímu citovému či psychickému vydírání. Každopádně znalost vztahů mezi prověřovanými může být klíčovým prvkem, který může vést k získání pravdivé výpovědi.

- j) **co nejpřesnější operativní informace o okolnostech a samotném spáchání trestného činu** – v kolektivu příslušníků pověřených orgánů VSČR je velmi vysoká pravděpodobnost, že některý z déle sloužících komisařů disponuje informátorem v enklávě, kde byl trestný čin spáchán. Existuje tedy možnost, že tento informátor bude mít znalosti minimálně z „druhé ruky“, které se obecně šíří mezi vězněnými osobami, jež se nebudou rozcházet s některou z vyšetřovacích verzí. Je zcela pochopitelnou skutečností, že na žádnou z takto získaných informací se nelze spolehnout se stoprocentní určitostí, vždy existuje riziko úmyslně šířené dezinformace nebo špatné interpretace informace, nicméně co nejpřibližnější znalost způsobu, jakým byl trestný čin spáchán, může být v té správné chvíli zcela klíčovým faktorem celého výsledku. Avšak s touto informací je nutné, i přes určitou jistotu, nakládat velmi účelně, neboť není vždy žádoucí, aby například podezřelý získal přesvědčení, že vyšetřující orgán má o jeho činnosti přesné informace. Prověřovaný pak okamžitě začne rozvíjet teorie, jakým způsobem se tato informace k policejnímu orgánu dostala, což může nejen ohrozit úspěšné dokončení prověřování, ale i postavení samotného informátora. V tomto směru je proto velmi důležité mít současně přesnou znalost, jakým způsobem sdělení informátor získal. Nicméně při výsledku poškozeného, který z obav odmítá sdělit pravdivé informace, např. z důvodů již proklamovaného reálného ohrožení základních potřeb,³³ má tato vědomost vysokou hodnotu. Každopádně zde stále platí zásada, že s operativní

³³SPURNÝ, Joža. *Psychologie výsledku*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 123-124.

informací o okolnostech spáchání trestného činu je nutno zacházet nejen účelně, ale také značně takticky.

k) **provedený rozbor kamerových záznamů**

l) **náslech telefonních hovorů**

Získávání výše uvedených informací není v řadě případů jednoduchou záležitostí, nicméně z taktického hlediska jsou veškeré nastíněné vědomosti nezbytným prostředkem k získání co nejspolehlivější paměťové stopy. Pokud jde o čas, kdy je nejpříhodnější k provedení výslechu přistupovat, odpověď na tuto otázku není zcela jednoznačná. Z logiky věci není od věci co nejdříve po spáchání trestného činu vyslechnout údajného poškozeného, neboť jeho svědectví tvoří jakýsi odrazový můstek při celém prověřování. U pachatele má význam přistupovat k výslechu po zjištění uvedených náležitostí, nicméně pokud je podezřelých více, nelze tuto zásadu uplatňovat zcela doktrinálním způsobem. Jde například o podezření ze spáchání (zvláště závažných) zločinů (těžké) ublížení na zdraví nebo násilí proti úřední osobě, tedy trestných činů, které nejsou dlouhodobého charakteru, ale odehrály se impulzivně, v krátkém časovém úseku. Výpověď podezřelých krátce po skutku má svou hodnotu, neboť odsouzení jsou zpravidla ihned po spáchání trestného činu izolováni nejen vzájemně, ale také od zbytku dalších vězněných osob, tedy nemůže dojít k jejich domluvě jakým způsobem vypovídat a nejsou, pokud je tato izolace provedena náležitým způsobem, schopni začít ovlivňovat svědky. V jejich spontánních výpovědích pak lze zaznamenat celou řadu rozporů, které lze zcela přesvědčivým způsobem vyvrátit a následně je usvědčit z jejich protiprávního jednání. Realitou však zůstává, že vězněné osoby v tuto chvíli nezdědka využívají institutu § 100 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Mimo uvedené má pověřený orgán VSČR další taktickou výhodu, neboť vyslyšení o výslechu neví dopředu a jsou předváděni podle potřeb vyšetřujícího. Z toho důvodu po určité době poleví jejich obezřetnost, svou situaci začnou banalizovat a ve chvíli, kdy jsou nečekaně k výslechu předvedeni, je jejich lživá výpověď rychle čitelná, a tudíž ještě v průběhu výslechu snadno vyvratitelná. Z praktického hlediska tak od stále existujícího trendu, že poškození a prověřování se musí vyslechnout v co nejkratší době po kriminalisticky relevantní události, zkušenější komisaři

pozvolna opouští. Tlak je na ně v tomto směru vyvíjen zejména ze strany nezainteresovaných vedoucích oddělení (výkonu vazby, výkonu trestu), kdy tito z nedostatku ubytovacích kapacit požadují, aby mohli být podezřelí nebo poškození, kteří jsou v rámci předběžných opatření ubytováni v oddělených celách, vráceni zpět do svých oddílů. Jak již bylo uvedeno, do určité míry má tento výsledek, zejména u poškozeného (oběti), svůj význam, neboť paměťová stopa je čerstvá a poškozený je psychicky excitovaný, tedy je ochoten vypovídat – naproti tomu verze podezřelého nese známky narychlo provedené kompilace, která je posléze snadno vyvratitelná. Avšak ne ve všech případech je zřejmé, kdo ze zúčastněných je pachatelem a kdo obětí a zda se trestný čin stal tak, jak je interpretováno na základě prvotních informací. Z tohoto důvodu, pokud nehrozí blízké propuštění vězněné osoby, se doporučuje provádět první výslechy, zejména u předpokládaných svědků a podezřelých, teprve po provedení analytické a syntetické přípravy k výslechu, tak jak doporučují obecně platné kriminalistické poučky. Nicméně pokud jde o podezřelé, zde je na důkladném uvážení komisaře, který trestný čin prověřuje, zda při dokazování k výslechu vůbec přikročí. Je téměř jisté, že ve chvíli, kdy se vězněná osoba dozví, že byly na základě jejího jednání zahájeny úkony trestního řízení, začne výše uvedenými způsoby ovlivňovat svědky či poškozené a likvidovat případné hmotné stopy. Pokud to důkazní situace dovoluje, je taktickým přenechat výsledek teprve do fáze vyšetřování komisařům SKPV.

Jestliže doc. Spurný v knize *Psychologie výslechu* uvádí, že existují čtyři typologická kritéria vyslýchaných podle schopnosti a ochoty vypovídat, tedy jedinci, kteří:

- a) jsou ochotni, ale nejsou schopni vypovídat
- b) jsou ochotni a schopni vypovídat
- c) nejsou schopni ani ochotni vypovídat
- d) jsou schopni výslechu, ale nejsou ochotni vypovídat,³⁴

lze u vězeňské populace stanovit, že drtivá většina vyslýchaných spadá do kategorie uvedené pod písmenem d). Jak bylo uvedeno výše, limitujícími faktory jsou ve značné míře určitá „zločinecká“ solidarita proklamovaná v tzv.

³⁴SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 65-68.

nepsaných, velmi volně (možno konstatovat, že dle momentálně se hodící situace) koncipovaných kodexech a s tím související ztráta sociální pozice, dále hrozící možnost pomsty podezřelého, jeho společníků či přátel momentálně umístěných v rámci aktuální či jiné věznice,³⁵ nebo možnost etiketizace a s tím spojené fatální důsledky projevující se i několik let v rovině fyzického či psychického násilí. Méně často lze ve vězeňském prostředí vést výslech s osobami ze skupiny b), další dvě skupiny se zde vyskytují minimálně, otázkou je, zda se s těmito při provádění výslechů lze setkat vůbec. Pokud jde o skupinu a), její existence je limitována zejména skutečností, že drtivá většina vězněných osob jsou lidé, jejichž zkušenost s protizákonným jednáním je z časového hlediska dlouhodobá, páčání trestné činnosti v jejich okolí pro ně tudíž není nikterak traumatizující okolností. Bylo by tedy velmi závažnou chybou se domnívat, že by se jedinec umístěný v běžném vězeňském prostředí mohl nacházet v duševním stavu, kdy nevnímá relevantní skutečnosti, nepřikládá jim osobní význam, což se odrazilo v jeho schopnosti si je zapamatovat.³⁶ Sociální skupina, v níž jsou vězni nuceni koexistovat je omezená nejen prostorově, ale také počtem jedinců, vzájemné vztahy jsou zde alfou a omegou bytí, na veškeré změny sociálního klimatu uvnitř této skupiny jsou proto velmi citliví, vnímají je velmi intenzivně, nicméně navenek své pocity z podstaty zachování sociálního statusu quo nedávají najevo (může jít o fiktivní i faktickou otrlost). Vůči páčání trestných činů často předstírají lhostejnost či se k nim z různých vnitřních důvodů spontánně připojují, případně projevují ne vždy upřímné, avšak hlasitě deklamované sympatie k pachateli. Nicméně jakékoliv projevy typu: „Já si ničeho nevšímám, jedu si jen svůj trest,“ nebo: „Já se s nikým nebavím, nezajímá mě, co si kdo myslí ani co dělá,“ jsou zcela falešné a spadají do kategorie vyložené lživých tvrzení. K těmto pak mimo jiné patří i klasická prohlášení: „Přece mě znáte, tak víte, že bych vám nelhal,“ či: „Mně můžete věřit.“

Dalším faktorem, který si vyslychající z řad pověřených orgánů VSČR chtě nechtě musí uvědomit je skutečnost, že mezi potencionálními pachateli z řad vězněných osob je on sám známou personou. Jestliže v rámci věznice se trestné

³⁵ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 68.

³⁶ SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 65.

činnosti věnuje jen omezený počet komisařů pověřených orgánů (hypoteticky 2-5 příslušníků), je téměř jisté, že vězněné osoby tyto osobnosti v určitých ohledech „dobře“ znají a také jsou si po jejich natypování a v rámci vzájemného sdílení zkušeností s těmito osobnostmi, velmi dobře vědomy jejich charakterových vlastností a toho, jaké jsou jejich kriminalistické dispozice. Tento faktor vězeňského prostředí je naprosto odlišný od vnějšího světa, kde jsou v tomto případě pověřené orgány jiných bezpečnostních sborů či policisté všech úrovní vůči osobám, které mají vyslýchat, v naprosté většině případů prakticky v anonymním postavení. Na základě uvedeného je tedy zjevné, že každý pověřený orgán by si měl uvědomit, že z dlouhodobého hlediska je veškeré jeho jednání vězněnými osobami monitorováno a může do jisté míry determinovat i průběh velkého procenta výslechů. V podstatě je důležité, aby se příslušník OPaS navenek dlouhodobě profiloval jako upřímný, nekompromisní a čestný příslušník, na jehož slovo je spoleh, tedy dokáže splnit to, co slibuje, neboť v opačném případě vůči němu budou vězněné osoby nedůvěřivé a spolupráci s ním budou odmítat či úmyslně mařit. Při komunikaci s vězni je dále důležité, aby vždy hovořil pravdu, a pokud ji povědět nemůže, aby tuto skutečnost bez obalu uvedl. Jakékoliv úmyslně nepravdivé informace sdělené vězni v uzavřeném prostředí věznice brzy vyjdou najevo a vyslychající si tak v negativním smyslu poškozují svoji pověst i důvěryhodnost. V průběhu samotného výslechu by pak měl vyslychající příslušník naplňovat roli, kterou doc. Spurný charakterizuje jako vyslychajícího s potřebou uplatňovat moc (a pokud je to vhodné) i poskytovat podporu.³⁷ Z tohoto tvrzení prakticky vyplývá, že ve věznici je nezbytné, aby si každý komisař OPaS, a to bez ohledu na trvalejší osobnostní dispozice, udržoval svoji profesionální image, neboť je pod trvalým drobnohledem vězněných osob a veškeré jeho konání je těmito za každých okolností posuzováno, přičemž jakýkoliv jeho počin je okamžitě vyhodnocován a dokresluje tak nejen jeho vnější obraz, ale je také vizitkou celého oddělení. Veškeré uvedené aspekty se pak dokáží velmi výrazným způsobem promítnout do průběhu celého výslechu, potažmo do jeho výsledku. Je zcela pochopitelné, že ne vždy lze potlačit všechny osobnostní atributy,

³⁷SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 131-132.

nicméně kupříkladu pověst tzv. rapla nebo ranaře (vyslýchající s potřebou uplatňovat moc, bez potřeby poskytovat podporu³⁸) může zapůsobit na méně psychicky odolné jedince, leč řadou protřelejších odsouzených bývá vnímána jako muleta, což často komplikuje zejména počáteční fázi výslechu, kdy vězněná osoba vyloženě zkouší vyslýchajícího provokovat. Ne vždy je toto chování projevem duševní síly či arogance, často nese známky jakési předčasné sebeobrany vůči předpokládanému nesmlouvavému a ráznému jednání ze strany policejního orgánu. K popsaným projevům dochází zejména u prověřovaných osob a svědků, kteří v rámci vězeňské solidarity odmítají poskytnout pravdivou výpověď. Výslechy tohoto typu znamenají pro vyslýchajícího velké duševní vypětí, přičemž v důsledku efektu primarity, tedy tzv. hallo efektu, pak v návaznosti dochází ke špatné vzájemné percepci a interakci (kterým by za jiných okolností do určité míry šlo předejít), unáhleným závěrům či nevhodnému vyhodnocování získávaných informací.³⁹ Výslech podobného charakteru má pak tendenci přecházet do různých vypjatých a útlumových fází, přičemž v závěru obvykle nebývá dosaženo příliš uspokojivého výsledku. Ani pověst tzv. dobráka (vyslýchající bez potřeby uplatňovat moc s potřebou poskytovat podporu⁴⁰), není v prostředí věznice zcela ideální vizitkou. U některých vězněných osob, zejména u poškozených prvotrestaných nebo postižených mravnostním trestným činem, tento rys samozřejmě svou odezvu nalezne, neboť tito nezřídka poskytovanou podporu očekávají, nicméně u zcela nebo částečně prisonifikované většiny vězeňské populace takové chování evokuje slabost nebo „zelenáčství“, což může ze strany vyslýchávaného vést k pokusům o manipulaci s vyslýchajícím nebo ke zvýšené sebevědomé fabulaci. Zkušenosti „kriminálníci“ či osoby odsouzené za podvodné jednání, jsou schopny rychle číst situaci i lidské charaktery, je proto zcela kontraproduktivním, aby vyslýchající ignoroval mocenské prvky, respektive pravomoci vyplývající z jeho postavení. Při komunikaci s takovými osobami je pro vyslýchajícího nutno vážit každé slovo a přesně modulovat hlas, je nutno aby byl naprosto přesvědčivým a

³⁸SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 130-131.

³⁹SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 110-112.

⁴⁰SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 154 s. ISBN 978-80-7380-153-3. S. 110-112.

sebejistým a musí počítat s tím, že proti sobě má člověka zjevně vypočítavého, který jakéhokoliv zaváhání využije ve svůj prospěch. Taková osoba bývá ve věcech trestního řízení zcela realistická a její vyjadřované pocity jsou zcela jistě projevem prospěchářství nebo přetvářky. Poskytování podpory takové osobě je záležitostí naprosto neúčelnou, a pokud k ní vyslychající přistupuje, tak by z jeho strany měla být jen přistoupením na hru vyslychaného, přitom však plně kontrolovaná a v podstatě pouze formální. U druhu tohoto výsledku je dále nutno počítat s další okolností, a to poměrně lstivými otázkami ze strany vyslychaného, které mají odhalit, co všechno pověřený orgán o prověřovaném činu ví. Tyto dotazy je ve zdánlivě banálně vedeném rozhovoru, převážně iniciovaném vyslychaným, nutno pohotově odlišit a odpovídat značně takticky. Je téměř jisté, že celý výslech budou spolu vězněné osoby uvnitř oddílu prodiskutovávat, tedy že jeho obsah nezůstane pouze mezi čtyřmi stěnami výslechové místnosti. Sám vyslychající proto musí vědět, jakým způsobem odpovědi formulovat, aby buď dal, nebo nedal najevo, že úmysly vyslychaného odhalil, a jaké informace mu chce účelově poskytnout.

Mimo samotné výslechy vězněných osob je nutno do praxe pověřených orgánů zahrnout i výslechy osob civilních a příslušníků nebo zaměstnanců VSČR. Výslechy civilních osob jsou poměrně běžnou záležitostí, a lze je z taktického hlediska vést standardním způsobem tak, jak je běžné v kriminalistické praxi. Při výsleších této kategorie je velmi důležitou zejména fáze formování psychologického kontaktu, neboť civilní osoby většinou netuší, jaké pravomoci pověřené orgány VSČR mají, tedy je nutné je seznámit s tím v jakém jsou postavení a jaké je postavení vyslychajícího v rámci trestního řízení. Je velmi častým jevem, že z psychologického hlediska je výslech civilní osoby v prostorech věznice poměrně stresující, proto je nutno tento faktor zohlednit ve všech dalších fázích výslechu, případně této skutečnosti využít při působení na lživě vypovídajícího za účelem získání pravdivé výpovědi ve stadiu dialogu. V tomto směru lze závěrem podotknout, že civilní osoby vyslychané pověřenými orgány jsou velmi často i osobami, které jsou určitým způsobem v trestné činnosti vězněných osob přímo zainteresovány.

Konečně výslechy příslušníků a civilních zaměstnanců VSČR jsou další specifickou záležitostí, kdy je pověřený orgán nucen brát na zřetel řadu faktorů.

Prvním z nich je skutečnost, že práce policejních orgánů VSČR obnáší mimo jiné i kontrolní činnost, zásadní intervenci při propouštění zaměstnanců věznice v důsledku závažných kázeňských přestupků v případě nepovolených kontaktů či vztahů s vězněnými osobami a povinnou spoluprací s Generální inspekcí bezpečnostních sborů. Je proto nespornou realitou, že z těchto důvodů není mezi řadovými příslušníky a důstojníky popularita Oddělení prevence a stížností příliš valná a spíše je vnímáno negativně. Další skutečností je fakt, že komisaři ostatní příslušníky ve věznici víceméně znají a s mnohými z nich před započítáním kariéry policejního orgánu vykonávali dozorcí či strážní službu, tedy je váží přátelské vazby. Navíc jsou s uvedenými osobami v častém osobním i profesním kontaktu. Ačkoliv k výslechům příslušníků dochází v drtivé většině při dokazování násilných trestných činů, zejména při podezření, že se vězněná osoba dopustila jednání naplňujícího skutkovou podstatu trestného činu násilí proti úřední osobě dle § 325 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, je jednání s příslušníky a civilními zaměstnanci VSČR často oboustranně velmi složitou záležitostí, zejména pokud existuje podezření, že trestný čin mohl být iniciován samotnými příslušníky nebo občanskými pracovníky. A to zejména, pokud je vyslýchaný dlouholetým přítelem vyslychajícího, čemuž se nedá při omezených personálních možnostech Oddělení prevence a stížností vždy vyhnout.

3.1.2. Institut utajeného svědka

Trestní řád v § 55 odst. 2 stanoví: *Nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu, že svědku nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědectví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv, a nelze-li ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem, orgán činný v trestním řízení učiní opatření k utajení totožnosti i podoby svědka; jméno a příjmení a jeho další osobní údaje se do protokolu nezapisují, ale vedou se odděleně od trestního spisu a mohou se s nimi seznamovat jen orgány činné v trestním řízení v dané věci. Svědek se poučí o právu požádat o utajení své podoby a podepsat protokol smyšleným jménem a příjmením, pod kterým je pak veden. Z důvodů uvedených výše není proto ojedinělým jevem, když svědek z řad vězněných osob je ochoten svou výpověď učinit, ale pouze za utajení jeho*

totožnosti. Avšak i tato problematika má svá specifika a nezřídka dochází k poměrně závažným komplikacím.

Ačkoliv trestní řád stanoví, že jméno svědka a další jeho údaje se do protokolu nezapisují, dále explicitně neurčuje, jakým konkrétním způsobem mají být tato opatření realizována. Ministerstvo spravedlnosti v tomto směru žádným interním předpisem, který by pověřeným orgánům VSČR v této problematice jasně stanovil metodiku nedisponuje, paradoxně proto dochází k tomu, že příslušníci VSČR se řídí pokynem policejního prezidenta, jehož rozhodnutí nemají pro zaměstnance mimo resort ministerstva vnitřní žádnou závaznost. Nicméně z důvodu spolupráce mezi PČR a pověřenými orgány má tento postup svou logiku a opodstatnění, přičemž tento předpis není komisaři VSČR vnímán doktrinárně, ale jako jakýsi návod, jak institut utajeného svědka vést z taktického hlediska takovým způsobem, aby byl použitelný pro další průběh trestního řízení.

Jestliže z formální stránky lze hovořit o řešení problematiky pomocí konsenzu, z praktického hlediska naráží institut utajeného svědka ve vězeňském prostředí na vážnější úskalí. Tato se začínají projevovat ve chvíli, kdy je spis předán s návrhem na postup dle § 160 odst. 1 trestního zákoníku místně nebo věcně příslušnému útvaru SKPV a trestný čin přejde do fáze vyšetřování. Zlomovou je opět etapa sdělování obvinění a chvíle, kdy je stranám umožněno nahlédnout do spisu. Ve chvíli, kdy je zjištěno, že ve věci figuruje jeden nebo více utajených svědků, advokát podezřelého obvykle trvá na tom, aby byl přítomen u jejich výslechu. Následně ze značně kontroverzních důvodů sdělí datum a místo výslechu podezřelému, a ten okamžitě začíná organizovat akce na zjištění identity osob, které proti němu mají svědčit. Pokud má výslech proběhnout s vězněnou osobou přímo ve věznici, kde je podezřelý umístěn, monitorují se zejména další vězněné osoby, které v době před výslechem přijíždí do věznice eskortami, a které byly s trestnou činností podezřelého obeznámeny. Následně je v rámci vnitřní komunikace a přátelských vazeb v den výslechu organizována jakási hlídkovací činnost, jejímž záměrem je sledovat, kdo a z jakého účelu odchází z jednotlivých oddílů a vyhodnocuje se spojitost, zda tato osoba byla na vyšetřovaném trestném činu nějakým způsobem zainteresovaná, a tedy je reálným, že utajeným svědkem je právě ona. Pokud jsou vyšetřovatelé SKPV

zkušením, snaží se postup při výslechu utajeného svědka, koordinovat s pověřenými orgány VSČR, které identitu utajeného svědka znají z fáze prověřování, kdy je šance na jeho odhalení minimální, neboť v době výslechu jsou jejich prostřednictvím příslušníkům Vězeňské služby vydány jasné instrukce, jakým způsobem při předvádění utajené osoby (bez sdělení účelu prováděných opatření) postupovat, aby k jejímu odhalení nedošlo. V opačném případě je velká pravděpodobnost, že identita svědka bude odhalena. A to i v případě, že výslech neprobíhá přímo ve věznici, ale svědek je komisaři SKPV PČR k uvedeným úkonům převážen do služebny mimo zařízení VSČR. Pokud je výslech prováděn přímo ve věznici, jsou pak provedena veškerá opatření k tomu, aby advokát podezřelého nebyl schopen identifikace svědka. Jde zejména o způsob předvádění a přípravu odstíněného prostoru. V tomto směru je dále důležitá i doba výslechu, neboť dlouhá nepřítomnost vězněné osoby v prostorech kteréhokoliv oddílu u vyšetřovaných osob vyvolává otázky a podezření, a to například i ve chvíli, kdy je jako důvod předvádění svědka z oddílu uváděna např. lékařská prohlídka nebo návštěva u advokáta. Navíc tyto důvody nelze za omezených možností konspirace považovat za originální, vzbuzují pochybnost a jsou vězněnými osobami snadno ověřitelné.

3.1.3. Kriminologická expertiza

Znalecké zkoumání relevantních skutečností souvisejících s událostí trestného činu s cílem získat důkaz použitelný v trestním řízení,⁴¹ je v průběhu prověřování trestných činů prováděných pověřenými orgány VSČR často dalším z často nezbytných úkonů, které mohou vést k úspěšnému prověřování a následnému odsouzení pachatele. V prostředí věznic lze vymezit zhruba čtyři nejdůležitější okruhy trestněprávních událostí, kdy lze přizvání znalce považovat za nezbytné. V první řadě jde zejména o prověřování trestných činů souvisejících s drogovou kriminalitou. V tomto směru pak jsou důležité zejména znalecké posudky z oboru kriminologické chemie, výpočetní techniky, genetiky a tlumočnicků. První dvě tato znalecká zkoumání jsou schopny zajistit místní OKTE

⁴¹KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminologika, kriminologická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 114 s. ISBN 978-80-859-7380-547-0. S. 40.

při Krajském ředitelství Policie ČR, předposlední pak specializované pracoviště kriminalistického ústavu. Pokud jde o provádění znaleckých posudků z oboru kriminalistické chemie, zde se nejčastěji provádí zjišťování druhu nalezených či zadržovaných OPL, posledního obsahu nalezených injekčních stříkaček nebo při určování druhu zadržovaných tablet (např. Suboxone, anabolické steroidy). Může však docházet i ke zjišťování typu látek, které jsou obsahem různých uzavřených nádob, jež byly zadrženy při pokusu o vnesení do objektu věznice (ethanol, GHB). Znalecké posudky z oboru výpočetní techniky pak přinášejí důkazy ve formě komunikace, která byla realizována mezi podezřelými v průběhu distribuce formou SMS nebo k tomuto účelu určených aplikací, instalovaných v mobilních komunikačních zařízeních (mobilních telefonech, chytrých náramkových hodinkách, tabletech). V tomto směru však lze konstatovat, že vězněné osoby po řadě zkušeností s prací pověřených orgánů VSČR v současné době téměř vždy po zneužití mobilního zařízení toto uvedou do továrního nastavení, čímž dochází ke ztrátě veškerých relevantních dat, a zároveň vyjmou a ukryjí SIM kartu. K určité jejich benevolenci v tomto směru dochází pouze ve věznicích, kde ze strany Vězeňské služby existuje výrazné selhání lidského faktoru, tedy vězněné osoby ví, že si takové chování mohou dovolit. Pokud jde o poznatky z oboru genetické expertizy, ty jsou využitelné zejména při zajišťování důkazů proti podezřelým osobám, jež se účastnily distribuce OPL do věznice nebo v rámci zneužívání OPL přímo ve věznici. Jako příklad lze v tomto případě uvést událost, kdy byl pověřeným orgánem VSČR zaznamenán nedovolený kontakt tzv. koňováním (slangový výraz běžně používaný vězněnými osobami i příslušníky VSČR popisující formu zakázaného kontaktu mezi vězni pomocí motouzu a různých, většinou papírových tyček, kdy si takto mezi okny cel předávají různé předměty) mezi odsouzeným (v rámci substituční léčby užívajícím farmaceutikum Suboxone) a vazebně stíhanou osobou umístěnou v rámci stejné budovy, nicméně ve vyšším patře. Na základě tohoto zjištění byly provedeny prohlídky cel, přičemž u vazebně stíhané osoby byla nalezena injekční stříkačka (tzv. inzulinka). Poté, co bylo laboratorním zkoumáním potvrzeno, že osoba, u níž byla injekční stříkačka nalezena, byla po provedeném toxikologickém vyšetření pozitivní na látku buprenorfin a odsouzený na látku metamfetamin, byly zahájeny úkony trestního řízení proti neznámému pachateli pro podezření ze

spáchání trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1 trestního řádu. V rámci trestního řízení byla injekční stříkačka obviněnému v souladu s § 78 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, odňata, přičemž v této době již byl pověřeným orgánem zajištěn genetický stěr z její jehly, víčka a pístu. Vzorky byly neprodleně odeslány k odbornému zkoumání do kriminalistického ústavu, injekční stříkačka pak byla odeslána k odbornému zkoumání místně příslušnému OKTE k provedení chemické expertizy. Výsledky následného zkoumání přinesly zjištění potvrzující, že injekční stříkačka při posledním použití obsahovala látku metamfetamin a hrot její jehly naposled použil uvedený odsouzený, který tento předmět u obviněného ukrýval výměnou za určité množství léku Suboxone. Vzhledem k trestní minulosti a dalším prohřeškům obdobného charakteru v rámci výkonu trestu odnětí svobody byla za toto jednání posléze tato odsouzená osoba, po skvěle vedeném vyšetřování ze strany SKPV, opětovně odsouzena, tentokrát pro zločin dle § 283 odst. 2 trestního zákoníku. Pokud jde o činnost tlumočnicků, ti jsou přibíráni zejména ve chvíli, kdy jsou zajištěny hovory vězňených osob prostřednictvím oficiálního poskytovatele telefonických služeb v rámci Vězeňské služby. Nejčastěji jsou tak využíváni služby tlumočnicků z romštiny a ruštiny, přičemž těch prve jmenovaných na území české republiky působí pouze minimum (v současné době jsou dva).

Další velkou kategorií, při níž pověřené orgány využívají znaleckých posudků, jsou trestné činy proti zdraví a životu osob. Lze zcela přesvědčivě konstatovat, že minimálně ve věznicích, kde jsou umístováni odsouzení ve vysokém stupni zabezpečení, je míra společensky škodlivého jednání z této provenience poměrně vysoká. Toto jednání samo o sobě je při nižší intenzitě vysoce latentní, nicméně ve chvíli, kdy dochází k prověřování ze strany Vězeňské služby, může jít i o poměrně brutální zvláště závažné zločiny.⁴² Při prověřování uvedené trestné činnosti je pochopitelně nejrelevantnějším důkazním prostředkem znalecký posudek z oboru soudního lékařství. K tomuto účelu jsou zpravidla přibíráni znalci zapsaní v seznamu znalců a tlumočnicků, nicméně kvalita jednotlivých

⁴²*Rvačka ve valdické věznici skončila pokusem o vraždu.* Jičínský deník.cz [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://jicinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/bitka-dvou-veznu-skoncila-pokusem-o-vrazdu-20210427.html>.

lékařů je různá, kdy někteří jsou na totožný konkrétní dotaz schopni odpovědět se zcela přesvědčivou určitostí, další pak značně alibisticky jiní pak naprosto nedostatečně. Avšak ve chvíli, kdy jsou údaje ve znaleckém posudku hlavním důkazem, může tento velmi výrazně ovlivnit nejen směr prověřování, ale také právní kvalifikaci skutku. Proto je výběr znalce a otázek směřujících vůči jeho osobě velmi klíčovým aspektem, který nelze v rámci prověřování podceňovat. Pokud jde o objekty expertizy, těmito jsou ve věcech násilné trestné činnosti zejména fotografická dokumentace, kamerové záznamy, lékařské záznamy a výpovědi poškozeného, svědků či podezřelých.

Třetí významnější kategorií skutků, které vyžadují účast znalce, jsou majetkové trestné činy. Zde jde především o trestné činy typu vydírání, krádeží a podvodů, kdy je pro správnou právní kvalifikaci skutku často nutno určit hodnotu majetku, který je předmětem prověřování. V tomto směru jde především o hodinářské a zlatnické zboží, které může dosahovat až statisícových hodnot (např. hodinky zn. Hublot, Audemars Piguet, Rolex). Znaleckou činností v tomto směru jsou pověřováni znalci v oboru ekonomika odvětví ceny a odhady, kdy otázky na tohoto odborníka směřují zejména na pravost a cenu. Nicméně v tomto ohledu je dostatečným dokumentem o původu a pravosti například i vyjádření značkové prodejny. Zjišťování hodnoty se provádí i u falzifikátů, které sice zdaleka nedosahují hodnoty originálu, nicméně jejich cena může dosáhnout větší než nepatrné finanční hodnoty. V tomto směru je důležité podotknout, že znaleckou činností v oblasti náramkových hodinek se v současné době zabývá velmi minimální množství odborníků, přičemž je nutno z jejich strany počítat s vyššími finančními nároky. Ve věci majetkové kriminality však může být přizván i znalec z oboru písmoznalectví a kriminalistika se zaměřením na zkoumání ručně psaného písma, přičemž kriminalista musí počítat s poměrně dlouhými termíny na vyhotovení posudku. Znalců tohoto druhu se v prostředí věznic využívá ve chvíli, kdy ze strany například vychovatele nebo jiného civilního zaměstnance existuje ve věci trestné činnosti vězněných osob podezření z jednání naplňující skutkovou podstatu trestných činů dle §§ 329, 330 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Může však jít i o identifikaci autorů různých anonymních lístků či dokumentů (zejména obsahujících čísla účtů), které byly v souvislosti s trestnou činností nalezeny či odňaty.

Závěrem však lze konstatovat, že největší kategorií trestných činů, kdy je vyžadován v rámci trestního řízení závěr znalce, jsou přečiny maření výkonu úředního rozhodnutí dle § 337 odst. i), j) a h) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. Jedná se zde předně o nálezy mobilních telekomunikačních zařízení, kdy ve věci každého takto nalezeného zařízení jsou zpravidla zahájeny úkony trestního řízení proti neznámému nebo konkrétnímu pachateli. Jak bylo uvedeno výše, klíčovým předpokladem vedoucím k uzavření prověřování je v tomto případě znalecký posudek znalce z oboru výpočetní techniky, v případě identifikace majitele zařízení nezřídka i daktyloskopie.

3.1.4. Ohledání

Problematika ohledání, tedy metody, kterou se na základě bezprostředního pozorování zjišťuje, zkoumá, hodnotí a podchycuje materiální situace nebo stav objektů majících vztah k prověřované události,⁴³ má ve vězeňském prostředí opět svá specifika. Jestliže se dle policejní praxe k tomuto úkonu přibírá kriminalistický technik, kriminalistický expert nebo jiný odborník,⁴⁴ stávají se zde subjektem ohledání výhradně pověřené orgány VSČR. Vzhledem k omezenému prostoru jejich působnosti k jejich činnosti v této kriminalisticko-taktické disciplíně náleží pouze částečný počet charakteristických druhů objektů ohledání, tedy o ohledání kriminalisticky významných míst (místa činu), předmětů, dokumentů a těla živé osoby. V případě ohledání místa činu je z kapacitních důvodů velmi omezená možnost provádět jiná než prvotní ohledání, přičemž opakovaná nebo doplňující ohledání jsou ve společných prostorech věznic věcí velmi problematickou, ne-li nemožnou. V tomto směru lze opět zopakovat, že pachatelé i další vězněné osoby se v drtivé většině případů pokouší ihned po spáchání trestného činu všechny relevantní stopy odstranit a odhalení protiprávního jednání tím minimalizovat. Ve smyslu těchto negativních okolností tak dochází tak k odstraňování stop krve, daktyloskopických stop, likvidaci elektronických dat, hmotných důkazů nebo přesunování či opravám zařízení.

⁴³KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika, kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 414 s. ISBN 978-80-859-7380-547-0. S. 40.

⁴⁴NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty policejní akademie*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, 548 s. ISBN 978-80-906974-0-9. S. 194.

Pokud jde o ohledání cel, v tomto směru mají pověřené orgány určitou taktickou výhodu, neboť ihned při zjištění kriminalisticky relevantní události jsou zejména inspektoři dozorčích směn schopni místo činu zabezpečit neodkladnými zajišťovacími opatřeními, zapečetit a do příchodu některého z policejních orgánů zachovat v prakticky původním stavu. Zde je však pochopitelně důležitý časový úsek od chvíle, kdy byla událost zjištěna a kdy se fakticky odehrála, tedy kolik času měl pachatel na odstranění stop, potažmo kdy ji některá ze zúčastněných osob ohlásila. V případě ohledání dokumentů, předmětů a živé osoby pak platí obecné principy kriminalistické praxe.

Vzhledem k tomu, že valná většina skutků ve věznicích se odehrává v uzavřených prostorech, k dokumentaci ohledání kriminalisticky významných míst se v ETŘ využívá protokol o ohledání místa činu, dále doplněný topografickým zobrazením situace v podobě náčrtku (vytváří se zpravidla přímo na místě činu) nebo plánu. Veškeré další důkazní materiály se standardním způsobem, při zachování základních metod kriminalistické techniky, zaznamenávají pomocí fotoaparátu, jen v případě podezření ze spáchání zvláště závažných zločinů i za použití videokamery.

3.1.5. Prohlídka

Jak již bylo uvedeno výše, prohlídka, tedy metoda kriminalistické praktické činnosti spočívající v přímém prověřování objektů, míst a osob policejními orgány za účelem nalezení a zajištění osob a věcí důležitých pro trestní řízení,⁴⁵ jsou ve vězeňském prostředí z kriminalistického hlediska naprosto specifickým fenoménem. Jestliže ustanovení §§ 82 až 85b zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu policejním orgánům jiných bezpečnostních sborů ukládají vykonávat prohlídky se striktním ohledem na článek 12 Listiny základních práv a svobod, zákony o výkonu trestu, vazby, zabezpečovací detence a Vězeňské službě ČR (§ 11) pověřené orgány, respektive Vězeňskou službu ČR jako celek opravňují k zásahu do práv vězněných osob osobní nebo jinou prohlídkou bez vyžádání souhlasu státního zástupce, kterého zároveň o tomto úkonu nejsou povinny informovat. Přitom je navíc zcela zachována zákonnost takto uskutečněného

⁴⁵NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty policejní akademie*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, 548 s. ISBN 978-80-906974-0-9. S. 447.

úkonu, získání kriminalistické stopy, či jiného důkazu. Prohlídky významné z pohledu kriminalistiky se ve věznicích dělí na osobní, lékařské, prohlídky věcí a zavazadel, společných prostor a dopravních prostředků. Nicméně v případě prohlídky cel je vždy nutno zachovat podmínku překvapivosti a následně přítomnosti nezúčastněné osoby, kterou standardně zastupuje buď některá z vězňených osob ubytovaných v cele nebo jiný vězeň přítomný v oddíle. V počátečním stádiu prohlídky je pak důležité vyzvat vězňené osoby, aby celu opustily a sledovat, zda při této činnosti neodhazují předměty, které drží v ruce nebo mají v kapsách. Další podmínkou je u těchto na chodbě oddílu provést preventivní prohlídku a následně na k tomu určené místnosti důkladnou osobní prohlídku. Ve chvíli, kdy je takto prohlédnut první vězeň, může být postaven do role nezúčastněné osoby, jež úkonu přihlíží z prostoru mezi dveřmi, přičemž může být prohlídka cely jako taková zahájena. Zde platí obecná podmínka, že minimálně jeden z příslušníků při zachování zásady ostražitosti zajišťuje přítomnou vězňenou osobu po celou dobu prohlídky z chodby oddílu a do cely nevstupuje. Pokud jde o systematickosti prohlídky cely, je důležité, aby ji vykonávali vždy ti nejzkušenější příslušníci, a pokud toto nejde zajistit, aby byli prohlízející v době před prohlídkou co nejdůsledněji poučeni o tom, jakým způsobem ji vykonávat a na jaké předměty je tato zaměřena. Pokud jde o cely určené pro dvě osoby, neměli by tuto prohlížet více než dva příslušníci. U cel pro více vězňů může být toto číslo vyšší, nicméně pro úspěch úkonu je vždy neúčelnější, aby prohlízejících byl počet, i přes z toho vyplývající časovou náročnost, co nejmenší. Skutečnost je taková, že čím vyšší počet příslušníků se prohlídky zúčastňuje, tím je větší pravděpodobnost, že některý prostor cely kvůli zmatečnosti nebude prohlédnut, a prohlídka jako taková se stane nepřehlednou. Při prohlídkách cel je nutno si dále uvědomit, že vězňené osoby zde mají veškerý majetek, tedy bude nutno s doslova puntičkářskou důsledností prohlédnout značné množství předmětů (včetně potravin). Systematicky se z tohoto důvodu nejlépe osvědčilo zahajovat úkon prohlídkou postelí a ložních součástí jednotlivých odsouzených. Jakmile je postel prohlédnuta, tři matrace se na vysoko umístí do jejího čela a na uvolněnou plochu postele se po jednotlivých kusech začnou pokládat již prohlédnuté předměty z osobní skříňky vězně, jemuž postel náleží. Poté, co jsou takto prohlédnuty skříňky, začíná se

s prohlídkou dalších prostor, u dvojmístných cel je taktické postupovat koncentricky, přičemž jeden z prohlízejících postupuje ke středu místnosti od okna, druhý od vstupních dveří. U větších místností lze zvolit nejlépe frontální způsob ohledání, přičemž záleží na situačních dispozicích cely a počtech přítomných příslušníků. Předměty nalezené v prostorech cely mimo osobní skříňky se následně umísťují podle jejich vlastníka na konkrétní postel. K identifikaci předmětů je obvykle požadováno vyjádření přítomné zúčastněné osoby, případně se přivolá jiná z vězňených osob ubytovaných v cele. V průběh prohlídky cely je dále nutno disponovat též ručním nářadím, neboť kvůli takzvaným „zádlabům“ (skrýším vydlabaným v nábytku cely, jejích stěnách nebo v podlaze) je nutno rozebrat veškeré rozebratelné zařízení, včetně rámu oken, světel a odšroubování poliček. Vynechat se nesmí také vstupní dveře, u dveří dřevěných včetně prostoru za zámkovou vložkou, kde je ideální úkryt pro různá telekomunikační zařízení nebo OPL. Nesmí být vynecháno ani WC, kde se ukrývají předměty jak v prostoru mezi podlahou a toaletní mísou, tak v jejím horním lemu. Konečně je nutno provést prohlídku prostoru pod podlahovou krytinou (v případě linolea) a odpadkového koše, přičemž odpadky se již do cely nevrací. Při prohlídkách společných prostor platí v podstatě stejná pravidla jako u prohlídek cel, přičemž veškeré shromážděné pytle nebo popelnice s odpadem se již do oddílu nevrací, a po prohlídce se rovnou vynáší do vnějších prostor pro shromažďování odpadu.

Pokud jde o osobní prohlídky, zde se pověřené orgány VSČR opět řídí § 11 zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž, přičemž trestní řád vůči tomuto zákonu vystupuje ve věci prohlídek ve smyslu právní zásady *lex specialis derogat legi generali* v subsidiární úloze. Nicméně odlišně je tomu v případě lékařských prohlídek a s tím spjatým zásahem do lidské integrity. Zde jsou pověřené orgány nuceny v rámci trestního řízení postupovat striktně v souladu s § 114 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Jedná se zde v první řadě o situace, kdy zejména při návštěvách nebo návratech z pracovišť vězněné osoby přenáší do věznic OPL v konečniku, pod předkožkou nebo v jiné tělní dutině. Pokud zjištěné skutečnosti zakládají podezření, že dochází k této činnosti, například v rámci přímého pozorování (většinou zaznamenávaného na audiovizuální záznamové zařízení) nebo velmi konkrétního operativního

poznatku, je vězněná osoba zadržena a pod stálým dozorem umístěna odděleně od jiných vězňů. Následně je u vězněné osoby provedena důkladná osobní prohlídka s tím, že musí vykonat několik dřepů a v případě, že jde o muže, stáhnout předkožku na přirození. Pokud pronášený předmět samovolně neopustí tělesnou dutinu, je následně vězněná osoba vyzvána, aby tento předmět dobrovolně vydala. Pokud tak neučiní, je poučena o možnosti překonání jejího odporu a s tím souvisejícím nedobrovolným odebrání tohoto předmětu. Pokud vězněná osoba opět odmítá uposlechnout výzvy, je k tomuto aktu vyzvána s návěstí jménem zákona. Jestliže dále trvá na svém stanovisku, pověřený orgán vyžádá k provedení úkonu překonání odporu při zásahu do tělesné integrity svolení místně příslušného státního zástupce. Po souhlasu tohoto OČTŘ je osoba předvedena k lékaři a v případě, že odmítá dobrovolně podstoupit lékařské vyšetření, je za pomoci donucovacích prostředků překonán její odpor a následně je u ní provedena lékařská prohlídka, případně doplněná RTG vyšetřením. Pokud je potvrzeno, že se v její tělesné dutině skutečně nachází cizí těleso, je dále přistoupeno k jeho vyjmutí. Toto může probíhat buď odborným zásahem lékaře specialisty (chirurg, gynekolog, stomatolog), nebo v případě konečníku za pomoci projímadel či klystýru. Vězněná osoba je při této činnosti neustále pod dozorem příslušníků VSČR, nejlépe s horními končetinami spoutanými služebními pouty.

Pokud jde o prohlídky civilních osob, které jsou v souladu s § 76 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, při páchání trestné činnosti zadrženy mimo objekt nebo uvnitř věznice, převážně pro podezření ze spáchání trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, zde nejsou pověřené orgány VSČR k úkonu oprávněny a k dalšímu jsou nuceny přivolat místně příslušné příslušníky Policie ČR.

Ve věci prohlídek balíků a zavazadel se pověřené orgány VSČR opět řídí zákony o výkonu vazby, trestu a zabezpečovací detence, přičemž takto nalezené nepovolené kriminalisticky relevantní předměty nemohou být žádným způsobem považovány za získané v rozporu se zásadou zákonnosti. O nálezů se opět zpracuje úřední záznam a tento je odňat vězněné osobě, jíž byl adresován. Na tomto místě je však nutno se pozastavit u fenoménu prohlídek zavazadel, které

do objektu věznice vnáší zde zaměstnané osoby jak z řad příslušníků, tak civilních zaměstnanců. Není výjimečným jevem, že tyto v důsledku přátelských vazeb s vězněnými osobami nebo ve vidině zisku do věznic vnáší např. OPL nebo anabolické steroidy. Ve chvíli důvodného podezření na tuto činnost, je osoba při vstupu do věznice vyzvána, aby se s pověřeným orgánem přesunula do místnosti určené k prohlídkám vstupujících osob. Pokud tato osoba odmítne prohlídku zavazadla, či osobní prohlídku podstoupit, existují dva postupy. Pokud se chystaná prohlídka nezakládá na podezření ze spáchání trestného činu, osoba se dále neprohlíží a je vykázána z objektu, nicméně toto jednání pro ni má kázeňské důsledky. V opačném případě tyto osoby spadají pod pravomoc GIBS, tedy je vyrozuměno místní oddělení tohoto bezpečnostního sboru, které dále postupuje v souladu s trestním řádem.

Vzhledem k tomu, že prohlídky v objektech věznic se řídí zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž, a lze hovořit o standardní praxi, kterou v rámci Vězeňské služby nevyužívají jen pověřené orgány, navíc práva vězněných osob zaručená Ústavou a Listinou jsou z podstaty jejich postavení omezena, příslušníci Oddělení prevence a stížností o průběhu prohlídky nezpracovávají protokol o prohlídce tak, jak je běžné v práci jiných ozbrojených bezpečnostních sborů. V případě pozitivního nálezu pouze zpracují úřední záznam a záznam o vydání, respektive odnětí věci a následně buď tyto založí do ETR pod aktuální číslo jednací, nebo na jejich základě zahájí úkony trestního řízení.

3.1.6. Odposlech telefonické komunikace

Jak již bylo zmíněno v teoretické části této práce, je v rámci trestního řízení pro pověřené orgány VSČR stěžejními zákony o výkonu vazby, trestu a zabezpečovací detence, které tuto složku opravňují seznamovat se formou odposlechu s telefonáty vězněných osob (pokud nejde o komunikaci s právním zástupcem či dalšími taxativně vymezenými osobami) a pořizovat jejich záznam. Ačkoliv jde v rámci kriminalistické činnosti pověřených orgánů VSČR o jeden z nejdůležitějších operativně pátracích prostředků a nástrojů pro získávání procesně relevantních důkazů, je poměrně nezbytné se u tohoto prostředku pozastavit, neboť s jeho využitím nezřídka vzniká řada otázek, čehož využívají

zejména obhájci vězněných osob. Také někteří ze soudců, jej často odmítají jako relevantní důkaz akceptovat. A to i přesto, že z judikatury Nejvyššího soudu (např. 11 Tdo 1149/2020) jednoznačně vyplývá, že Vězeňská služba je oprávněna v zákonem předpokládaných situacích omezit práva odsouzeného vyplývající z Listiny, pokud jde o to, aby nebyla páchána trestná činnost, nebo aby podobnými aktivitami nebyl zmařen účel výkonu trestu. Ustanovení uvedených předpisů o zajištění korespondence a odposlechu přitom slouží jak ke zjištění zamýšlené či započaté trestné činnosti, tak i k zajištění důkazu o spáchání činnosti již dokončené.⁴⁶ Nicméně k označení tohoto důkazu jako procesně nepoužitelného došlo například v rámci soudního líčení vedeného pod spisovou značkou 1 T 94/2020. Soudkyně svůj postoj analogicky opírala o nález Ústavního soudu ze dne 29. 2. 2008 vyhlášeného pod spisovou značkou I. ÚS 3038/07, v jehož věci se jednalo o otázku procesní využitelnosti informací získaných odposlechem také podle právního předpisu odlišného od trestního řádu, konkrétně podle zákona č. 67/1992 Sb., o vojenském obranném zpravodajství. Ústavní soud doslova uvedl, že informace získané odposlechem provedeným zpravodajskými službami nemůže mít vyšší kvalitu než jakákoli jiná operativní informace. Tímto Ústavní soud aplikoval ústavní zásadu, že zásahy do ústavních práv musí být předvídaný zákonem, který po dosažení svého účelu musí volit co nejšetrnější prostředky. Tajné sledování telefonických hovorů a shromažďování takových informací veřejnou mocí pak považuje za velmi vážný zásah do základních práv. Zpravodajské odposlechy navíc dle tohoto nálezu nedosahují garančních kvalit, které vyžaduje trestní řád.⁴⁷ Na základě uvedeného soudkyně informace získané v souladu s ustanovením § 18 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, charakterizovala jako operativně pátrací, které samy o sobě nemohou být využity jako důkaz v trestním řízení. Vzhledem k tomu, že záznam telefonické komunikace byl jedním z hlavních důkazních prostředků důležitých pro právní kvalifikaci skutku (§ 283 trestního zákoníku vs. § 284 trestního zákoníku), došlo po vyhlášení rozsudku k odvolání ze strany státního zástupce, který zcela zásadním způsobem

⁴⁶ 11 Tdo 1149/2020 *Usnesení NS ze dne 27.10.2020*. Zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/nscr/11-tdo-1149-2020>.

⁴⁷ I. ÚS 3038/07#1 *Nález ÚS ze dne 29.02.2008*. Zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/judikat/uscr/i-us-3038-07-1>.

rozhodnutí soudu napadl. Nadřízený Městský soud toto odvolání svým usnesením akceptoval a potvrdil, že audiozáznamy pořízené Vězeňskou službou jsou v rámci zákona relevantní, přičemž argumentoval, že nahrávky telefonních hovorů, které jsou pořizovány s vědomím volající osoby, slouží jako důkazní materiál v trestním řízení zcela běžně. Jako příklad pak uvedl telefonáty na tísňové linky nebo jiné záznamy z telefonních linek státních orgánů či soukromých subjektů. Uvedený příklad velmi názorně ilustruje slabinu lidského faktoru v rámci trestního řízení, kdy soudce uplatnil vlastní formu výkladu zákona, který zcela fatálním způsobem rozhodl o výsledku přelíčení, i přes zcela jednoznačné vymezení § 18 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, zákonodárcem. Lze poměrně přesvědčivě konstatovat, že v případě pasivity státního zástupce by toto rozhodnutí minimálně v rámci soudu pro Prahu 4 vytvořilo určitý precedens, který mohl zcela zásadním způsobem znehodnotit nebo dokonce zastavit řadu případů již ve fázi prověřování, kde byl odposlech telefonické komunikace hlavním nebo jedním z několika zásadních důkazních prostředků. Samostatnou kapitolou je pak umožnění odposlechů mezi advokátem a vězněnou osobou, kdy se pro účely trestního řízení v současné době zdá prolomení tohoto omezení věcí takřka nemožnou.

3.1.7. Další způsoby dokazování

Při odhalování a objasňování trestné činnosti využívají pověřené orgány VSČR i dalších prostředků. V případě podvodů, vydírání nebo odhalování rozsáhlé drogové činnosti je standardně od státního zástupce vyžádáno prolomení bankovního tajemství dle § 8 odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, kdy pomocí výpisu účtu lze doložit vynaložené finanční prostředky, které byli dle svých výpovědí nuceni poskytnout poškození, a zároveň jsou tak získána jména dalších případných svědků, kteří by trestnou činnost podezřelého mohli doložit. Zde je nutno podotknout, že tato součinnost mezi OČTŘ a právníkem osobou v drtivé většině případů zasahuje do osobních práv civilních osob, tedy jde o soukromý účet rodinného příslušníka nebo osoby jiným způsobem blízké prověřovanému. Pokud je to z časového hlediska možné, současně s jednotlivými platbami lze sledovat i záznam telefonické komunikace mezi vězněm a majitelem účtu, kdy lze získat další přímé nebo nepřímé důkazy.

Při drogových trestných činech se svou komunikaci pokouší vězněné osoby vést velmi konspirativním způsobem, případně v jiném jazyce (romština), nicméně uváděné částky jako takové jsou v souvislosti s účelem platby snadno odlišitelné, a tudíž jednoduše prokazatelné. Důležitý je tento důkazní prostředek také při určování místní příslušnosti, jež stanoví, který policejní orgán je oprávněn danou trestní věc prověřovat. Za předpokladu, že lze například doložit finanční toky jiných vězněných osob na účet jednoho z prověřovaných, které sloužily k úhradě za OPL určených k redistribuci, lze vězněnou osobu považovat za jednoho ze spolupachatelů trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, z čehož vyplývá, že tuto trestnou činnost je pověřený orgán VSČR oprávněn prověřovat. V souvislosti s uvedeným lze pak se svolením státního zástupce využít dalšího prostředku dokazování, a tím je zjištění údajů o telekomunikačním provozu dle § 88a zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu. Tímto výjimečně používaným důkazním prostředkem, který lze využít pouze za trestním řádem taxativně vymezených podmínek, pak lze přímo doložit, že osoba, s níž podezřelý (pachatel, organizátor, návodce) komunikoval, plnila instrukce tak, jak jí byly tímto vydány. Jde kupříkladu o situace, kdy vězněná osoba telefonicky sdělí svému příbuznému nebo známému, aby tento ihned po ukončení hovoru kontaktoval telefonní číslo konkrétní osoby, která následně zajistí OPL a domluvil se s ní na předání v konkrétní lokaci nebo na místě dle vlastního uvážení. Pomocí záznamu o telefonické komunikaci pak lze jednoduše prokázat, že příbuzný (pachatel, pomocník) dle instrukcí vězněné osoby skutečně postupoval a na základě souřadnic kterými se používané telefony přihlašovaly do celulární (buňkové) rádiové sítě (mobilní telefon se k celulární rádiové síti připojuje pomocí mobilního terminálu, který k připojení využívá základnové stanice (Base Transceiver Station, BTS) obsluhující dané geografické prostředí, ve kterém se daný mobilní terminál nachází)⁴⁸ lze určit, kde ke vzájemnému setkání podezřelých došlo, potažmo z jakých výchozích bodů k tomuto setkání vyrážely a jakou trasou se pohybovaly. Jak již bylo uvedeno výše, tento prostředek je pověřenými orgány VSČR využíván jen

⁴⁸KRUPKA, Filip. *Chování mobilního terminálu v čase*. Praha, 2020. Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze. Vedoucí práce Ing. Bešťák Robert Ph.D.

v rámci páchání závažné trestné činnosti, například ve chvíli, kdy organizovaná skupina opakovaně distribuuje větší množství OPL do věznice a jednání osob v civilním prostředí nelze dokázat při omezených možnostech pověřených orgánů jinak.

3.1.8. Operativní činnost

Z objektivního hlediska lze poměrně přesvědčivě konstatovat, že operativní činnost pověřených orgánů patří k jedné z jejich nejdůležitějších pracovních povinností. Je prostředkem, který cílí nejen na získávání relevantních důkazních prostředků a odhalování trestné činnosti, ale zejména k prevenci kriminální činnosti jako takové. Dobře vedená operativa může velmi výrazným způsobem omezit některé druhy trestné činnosti a velmi zásadně zamezit průniku zakázaných předmětů do věznice. Kvalitní a dobře zmapovaná operativa pak v celku nabízí velmi výjimečný pohled do struktury vztahů v rámci věznice a umožňuje pochopit příčinné souvislosti řady zde vznikajících kriminogenních jevů. Tyto znalosti pak i v dlouhodobém horizontu mohou být zdrojem poznání vzájemných vazeb a motivů.

Pokud jde o relevantnost získaných poznatků a konkrétních informací, ty lze rozdělit na:

- a) věrohodné a prokazatelné
- b) věrohodné, ale neprokazatelné
- c) nevěrohodné
- d) dezinformačního charakteru

Podle způsobu získání informace tyto lze rozdělit na:

- a) získané na základě poznatku cíleně (informátoři, náslechy hovorů, korespondence)
- b) získané pomocí operativní techniky (zejména audiovizuální záznamy)
- c) získané nahodile (v rámci běžné komunikace při výslechu nebo pohovoru)
- d) získané od příslušníků nebo občanských zaměstnanců
- e) získané prostřednictvím anonymních podání

Nositelé (subjekty) informace lze vzájemně odlišit na:

- a) povahově predisponované (chce informace poskytovat, neboť se domnívá, že je to jeho morální povinnost; je jim veškeré dění v jejich okolí lhostejné; má potřebu se chlubit svými informacemi; je z podstaty osobnostních atributů naivní; histriónská porucha osobnosti atd.)
- b) hmotně motivované (informace chce poskytnout za ústupek)
- c) motivované strachem (informace poskytuje z momentálního strachu o svou bezpečnost, přičemž doufá ve změnu své situace)
- d) motivované pomstychtivostí
- e) konspirátory (chce poskytovat informace, ale tyto jsou z velké části produktem vlastní fantazie nebo fabulací)
- f) dezinformátory (může probíhat i v rámci telefonické komunikace nebo korespondence)

Při získání jakékoliv informace je vhodné, avšak ne vždy reálné, si tuto ověřit z více pramenů. Dále je velmi důležitá ochrana zdroje informace, zejména pokud se jedná o vězněnou osobu. Pokud nehrozí možnost prodlení, je naprosto nezbytná ochrana identity informátora, a to i v případě, že informace byla získána bez jeho vědomí (náslech telefonické komunikace, korespondence). Nelze proto ihned po obdržení informace začít podnikat kroky, které by zcela jasně označily nositele informace. Toto jednání je typické buď pro nezkušené příslušníky, nebo pro osoby, v jejichž povaze je nezdravá snaha se prosadit a takzvaně ukázat před svými nadřízenými. Důsledky tohoto jednání jsou v podstatě předem dané. Vězněné osoby jsou ve velké většině případů schopny velmi rychle dovodit, z jakého zdroje příčina odhalení trestné činnosti pochází, a tento subjekt informace se ihned stane terčem fyzických a psychologických útoků. Jestliže bylo v kapitole o výsledku hovořeno o dobré pověsti policejních orgánů VSČR, dokáže se tento zbrklý postup naprosto fatálním způsobem projevit i v této rovině. Důsledkem je ztráta důvěryhodnosti a poškození dobrého jména tímto způsobem jednajícího komisaře. Tento stav se však neprojevuje pouze ve snížení kreditu konkrétního příslušníka, ale je vizitkou celého oddělení. Následkem je pak celková nedůvěra možných subjektů informace vůči všem

komisařům pověřených orgánů dané věznice, a u protřelejších vězňů i výsměch pro naprosté diletantství. Celkově lze konstatovat, že operativní činnost v rámci vězeňského prostředí je záležitostí velmi citlivou, v níž je nutno počítat s řadou proměnných a nuancí. Se získanými poznatky je potřeba pracovat v maximálním utajení a zacházet s nimi velmi obezřetně. Ve chvíli, kdy je z důvodů kvalitní operativy odhalováno velké množství trestné činnosti, stávají se potencionální pachatelé trestné činnosti často až paranoidními a svou protiprávní činnost z části, někdy až zcela omezí. Nicméně tuto stránku věci ve velké míře ovlivňuje i činnost soudů a státních zastupitelství a jejich pohled na společenskou škodlivost protiprávního jednání ve věznicích. Ve chvíli, kdy je tato ze strany uvedených úřadů zlehčována nebo opomíjena a nemá dostatečnou odezvu v represivní funkci trestního práva, operativní činnost pověřených orgánů zcela postrádá smysl, neboť přichází vniveč preventivní stránka jejich konání.

3.2. Kriminologická informatika

Jestliže doc. Němec uvádí, že se dnes kriminalisté v rámci odhadování, objasňování, vyšetřování či předcházení trestné činnosti nemohou obejít bez řady informací, neboť úspěšnost vyšetřování jakékoliv kriminalisticky relevantní události závisí v podstatné míře na značném množství informací,⁴⁹ lze poměrně přesvědčivě konstatovat, že pověřené orgány VSČR jsou z tohoto hlediska na velmi nízké úrovni. Jestliže Policie ČR disponuje desítkami informačních systémů, policejní orgány Vězeňské služby mají k dispozici nástroje tohoto druhu pouze dva. V první řadě jde o *Vězeňský informační systém*, známý zejména pod zkratkou *VIS*, který uchovává veškeré informace o aktuálních i předchozích identitách vězněných osob včetně výpisu z jejich rejstříku trestů. Předpokladem úspěšné činnosti pověřených orgánů je předně orientace v tomto systému, neboť jeho prostřednictvím je dokonale zmapován celý průběh výkonu vazby, trestu nebo zabezpečovací detence jednotlivých vězňů, včetně aktuálních psychologických posudků, osobnostních atributů, ubytování, sociálních kontaktů, obdržených zásilek atd. Záznamy z *VIS* slouží též k identifikaci vězňů a v řadě případů také jako důkazní prostředky v prověřování trestné činnosti. Pomocí

⁴⁹NĚMEC, Miroslav. *Kriminologická taktika pro policisty a studenty policejní akademie*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2017, 548 s. ISBN 978-80-906974-0-9. S. 142.

záznamů ve VIS lze velmi zásadním způsobem potvrdit či vyvrátit výpověď vězněné osoby nebo získávat informace pro analytickou část výslechu. Lze také doložit kontakty vězně či chovance s určitými osobami nebo monitorovat jiné zájmové informace.

Druhým z informačních systémů je ETR, tedy *Evidence trestního řízení*, zřejmě nejrozšířenější centrální evidence, která obsahuje veškeré relevantní údaje nejen o trestních spisech, ale v rámci Vězeňské služby i dalších správních aktech. V rámci tohoto systému je vedeno nejen trestní řízení jako takové, ale zejména usnadňuje komunikaci mezi pověřenými orgány a dalšími OČTŘ, které jsou na jednotlivých prověřovaných případech zainteresovány (OKTE, kriminalistický ústav, státní zastupitelství atd) nebo mezi jednotlivými věznicemi, potažmo jejich odděleními. Pomocí ETR-online probíhá i předávání informací a celých elektronických spisů k rukám příslušníků SKPV PČR.

Pokud pověřené orgány VSČR mají zájem o další informace, tyto si většinou zajišťují formou dožádání PČR nebo vlastní iniciativou. Zde jde například o seznamy přezdívek nebo shromažďování operativních informací o jednotlivých vězněných osobách v neoficiálně vedených složkách pomocí programů Microsoft Word nebo Excel.

Celkově lze ve věci informačních systémů učinit závěr, že informace, které mají pověřené orgány VSČR k dispozici jsou jako celek naprosto nedostatečné. Objektivně lze konstatovat, že ve věci vězněných osob je systém VIS dostačující, nicméně prověřování trestných činů se v řadě případů velmi značně prolíná s civilní sférou, která je pro policejní orgány Vězeňské služby místem naprosto hluchým. V tomto směru jde například o možnost ověřování totožnosti a dalších údajů osob, které jsou v trestném činu zainteresovány nebo při kontrole dokladů. Není sporadickým jevem, že osoby, které do věznice vcházejí s úmyslem páchat zde trestnou činnost, zejména spojenou s distribucí OPL, se při vstupu prokazují již neplatnými doklady, přičemž není vyloučeno, že by na tyto doklady mohla do věznice proniknout i jiná osoba. Dále je například díky náslechům telefonické komunikace mnohdy znám hlavní či první článek sítě distributorů, nicméně tohoto podezřelého nelze dále identifikovat jinak než zdlouhavým procesem formou dožádání PČR. K těmto účelům by pověřeným orgánům

VSČR postačovalo zpřístupnit např. systém *Dotazy do informačních systémů* přezdívaný též *Bedrunka*.

3.3. Spolupráce mezi pověřenými orgány VSČR a dalšími OČTŘ

Jak již bylo v mnoha předešlých případech nepřímo uvedeno, lze součinnost mezi pověřenými orgány a dalšími OČTŘ označit za několika úrovní. Tou základní a v podstatě nejdůležitější formou spolupráce je kooperace činností mezi policejním orgánem a státními zastupitelstvími. V základních komponentách jako jsou informování o zahájení trestního řízení nebo prodlužování lhůt vedení trestních spisů tato spolupráce většinou probíhá bez zásadnějších problémů. Státní zástupci jsou většinou informováni o celkové náplni práce pověřených orgánů VSČR, která není zaměřená pouze na prověřování trestné činnosti, tedy jsou i tolerantní při nárocích na rychlost zpracování trestního spisu. Zcela realisticky je pak nutno konstatovat, že trestná činnost za branami věznic není, až na výjimky, považována za natolik společensky škodlivou, aby jí věnovali výjimečnější pozornost než práci Policie ČR. Nicméně v tomto směru velmi záleží na lidském faktoru, tedy na osobnosti státního zástupce, kdy někteří pasivně ponechávají policejní činnost pouze na iniciativě pověřených orgánů a další se pokouší aktivně do trestního řízení zasahovat a toto vést k úspěšnému završení. Pokud jde o státní zástupce z první skupiny, jejich způsob práce sice ponechává pověřeným orgánům určitou svobodu jednání, nicméně ta se v důsledku může projevit jako naprosto kontraproduktivní. V tomto směru lze uvést příklad, kdy pověřený orgán VSČR prověřoval podezření ze spáchání přečinu výtržnictví, kdy odsouzený v přítomnosti dalších deseti vězněných osob, navíc v místnosti monitorované kamerou, opakovaně ranami pěstí horních končetin do oblasti hlavy a trupu napadal další dva zde umístěné odsouzené. Pověřený orgán toto jednání kvalifikoval jako naplnění skutkové podstaty trestného činu výtržnictví, neboť judikatura upřesňuje, že uvedený trestný čin musí být spáchán před nejméně třemi dalšími osobami, a to na místě veřejně přístupném. Místo veřejně přístupné pak charakterizuje jako každé místo, kam má přístup široký okruh lidí individuálně neurčených, takové místo však nemusí být přístupné bez omezení komukoliv a kdykoliv, nýbrž postačí, když je přístupné jen některým osobám

určeným např. povahou jejich zaměstnání (např. továrna, hala) nebo jinak a v určitou dobu.⁵⁰ Vzhledem k tomu, že místo, kde k napadení vězňů došlo, zcela naplňovalo uvedené podmínky, neboť bylo umístěno ve společenských prostorách věznice, kam měli přístup jak vězněné osoby, tak příslušníci a civilní zaměstnanci věznice a trestný čin byl spáchán před větším množstvím vězněných osob, byl po veškerých úkonech, zejména výsleších svědků, kteří byli umístěni ve věznicích v rámci celé České republiky, spis postoupen s návrhem na postup dle § 160 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, na místně příslušné SKPV. Následně proběhlo několikaměsíční vyšetřování, v jehož průběhu bylo podezřelému sděleno obvinění ze spáchání trestného činu výtržnictví a mimo další úkony došlo i k opakovaným výslechům svědků. Po dokončení vyšetřování komisař SKPV předložil státnímu zástupci, který věc dozoroval již od zahájení úkonů trestního řízení, trestní spis s návrhem na obžalobu, ten však rozhodl o zastavení trestního stíhání a vrácení věci VSČR k vyřízení ve formě kázeňského potrestání. Důvodem pro zastavení tohoto trestního stíhání dle názoru státního zástupce bylo, že výtržnictví ve věznici postrádá společenskou škodlivost, neboť vězněné osoby jsou na násilné projevy chování uvyklé, a tudíž nelze v tomto směru hovořit o ochraně zájmů jako je klidné občanské soužití nebo veřejný pořádek! Dále nebyl uznán právní názor pověřeného orgánu převzatý z judikatury, že společné prostory ve věznici jsou místem veřejně přístupným, a to i přesto, že například Okresní soud v Ostravě rozsudkem 15T 162/2011 - 100 jednání odsouzeného na chodbě oddílu, kde přes výdejní okno ve dveřích cely opařil horkou kaší spoluvězně, jako trestný čin výtržnictví uznal. Odvolací Krajský soud sice tento rozsudek zrušil rozsudkem 3To 1/2012, nicméně zde šlo o důvod týkající se průběhu trestné činnosti jako takové, soud své rozhodnutí neodůvodnil argumenty, že by skutek postrádal společenskou škodlivost, a zároveň se nepozastavoval nad problematikou, zda je chodba oddílu ve věznici místem veřejně přístupným. V tuto chvíli tedy vyvstává otázka, proč státní zástupce nezastavil prověřování trestného činu již v době krátce po zahájení úkonů trestního řízení a z jakého důvodu jej nechal dojít až do fáze návrhu na obžalobu. Důsledky tohoto jednání jsou v podstatě

⁵⁰ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II.* 1. Praha: C.H. Beck. 2010, 3286 s. ISBN 978-80-7400-178-9. s. 3321-3327.

dva. Jednak policejní orgány vynakládaly naprosto zbytečně svou námahu na činnost, která v důsledku názoru státního zástupce neměla smysl, tedy se mohly věnovat činnosti naprosto jiné, účelnější, a vězněná osoba unikla jakémukoliv potrestání za své jednání, neboť vzhledem k době přípravného řízení uběhla promlčecí doba, kdy mohla být kázeňsky potrestána. Činnost státního zástupce tak v podstatě vytváří zajímavý precedens, který ve svém důsledku umožňuje páchat vězněným osobám ve věznicích násilné činy, přičemž tyto do chvíle, dokud nedojde k naplnění skutkových podstat např. ublížení na zdraví, těžké ublížení na zdraví nebo vraždy, a to i ve fázi pokusu, mají být vnímány pouze jako kázeňské přestupky. Navíc názor státního zástupce vůbec nezohlednil společenskou škodlivost pro samotné oběti, osoby, které jsou prvotrestané, byly odsouzeny za méně závažnou trestnou činnost nebo mohou být takovým jednáním i zprostředkovaně traumatizovány. V neposlední řadě je toto stanovisko poměrně podstatným způsobem v rozporu s účelem výkonu trestu (*působit na odsouzené tak, aby snižovali nebezpečí recidivy svého kriminálního chování a vedli po propuštění soběstačný život*). Dle názoru autora této práce, s přihlédnutím k uvedeným rozsudkům a při respektování právní zásady, že státní zástupce je pánem trestního řízení, měl státní zástupce, který byl v podstatě zodpovědný za to, že věc byla prověřována takto zbytečným způsobem, nechat o společenské škodlivosti fyzických napadení ve věznicích, ve smyslu skutkové podstaty trestného činu výtržnictví, rozhodnout soud, nikoliv věc vyhodnotit pouze o vlastní vůli.

Bez ohledu na výše uvedené, spíše výjimečné, avšak ne ojedinělé jednání, státní zastupitelství spolupracují s pověřenými orgány VSČR v různorodé škále dalších činností vyplývajících z trestního řádu, přičemž většina z nich byla zmíněna již v předešlých kapitolách.

Jako další úroveň spolupráce je třeba uvést kooperaci mezi pověřenými orgány a soudy. Vzájemný kontakt těchto složek je víceméně sporadický, nicméně vzniká zejména ve chvíli procesního úkonu, který vyžaduje souhlas soudce nebo ve chvíli, kdy je soudce ve věznici přítomen u neodkladného nebo neopakovatelného úkonu, který však převážně nemá spojitost s prací pověřených orgánů. Nicméně činnost soudu jako takového má velmi výrazný dopad na prevenci kriminality ve věznicích. Zde jde zejména o přečin maření

výkonu úředního rozhodnutí, jehož skutková podstata je uvedena v § 337 odst. 1 písm. h), j) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku. V policejní praxi jde v podstatě o méně společensky závažné jednání, nicméně v rámci věznic, je jeho důsledné potírání zcela zásadním. Jedná se opět o jednání související s OPL, v tomto případě však s jejich konzumací či aplikací. Jestliže by již ze zásady měl být právní systém kontinentálního typu vysoce předvídatelný, lze v tomto případě konstatovat, že uvedené přečiny jsou posuzovány nesouměrně a diferencují úroveň či postoj soudů identické úrovně v míře postihování totožné trestné činnosti, která zcela zásadním způsobem maří účel nebo výkon trestu nebo zabezpečovací detence. V tomto smyslu se konkrétně jedná o chvíli, kdy je u odsouzeného nebo chovance po provedeném orientačním a posléze i odborném vyšetření potvrzena pozitivita na omamnou nebo psychotropní látku nebo tento takové vyšetření odmítne. Státní zastupitelství vyžadují, aby v prvním případě byly zahájeny dva úkony trestního řízení, a to jednak proti osobě, která OPL požila, ve smyslu § 337 odst. 1 písm. h), j) zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, a posléze proti neznámému pachateli pro podezření z jednání naplňujícího skutkovou podstatu trestného činu nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy dle § 283 odst. 1 uvedeného zákona. Aby mohl být podezřelý postižen za jednání v prvním případě, musí jeho jednání naplňovat podmínku „závažného jednání“. Dle judikatury lze za závažné jednání třeba považovat takové, které představuje výraznější intenzitu a je zpravidla soustavnější či častěji opakované. Při respektování uvedených podmínek pak řada soudů vydává rozsudky za různý počet jak pozitivních testování, tak odmítnutí těchto testování, případně v souvislosti s dalším jednáním obdobného charakteru (např. větší počet kázeňských trestů). Z těchto lze uvést například rozsudek Okresního soudu Brno-venkov 2T 138/2020-74, kterým byl pachatel odsouzen k jednomu roku nepodmíněně za jedno pozitivní testování a jedno odmítnutí odsouzeného nechat se testovat. Ročně jsou obdobných rozsudků vydány desítky, nicméně výjimkou jsou v tomto směru například pražské soudy. Ty trestnou činnost podobného druhu pokládají za společensky přípustné jednání a přečiny tohoto druhu soudit odmítají, a to kupříkladu i ve chvíli, kdy vězněná osoba v deseti případech pozitivní na OPL nebo odmítající poskytnout vzorek biologického

materiálu k toxikologickému vyšetření vypoví, že ji ustanovení zákona nezajímají a svého jednání se bude dopouštět nadále. Na jednu stranu tedy pražská státní zastupitelství vyžadují, aby pověřené orgány vynakládaly úsilí na prakticky nekonečný proud úkonů při zahajování a vedení trestního řízení, na stranu druhou si však jsou reálně vědomy, že tato podezření ze spáchání přečinů nebudou za současné situace soudem projednány, natož potrestány. Toto jednání však má i jiné negativní důsledky než ty související s marnou administrativou. Nejzřetelnější konsekvencí je povědomí vězňených osob, které si velmi dobře uvědomují, ve kterých věznicích za jednání v souvislosti s konzumací drog hrozí trestní postih, a kde je toto potrestání prakticky nereálné. Ve chvíli, kdy pro vězně za kriminální jednání neexistuje jiný druh trestu než kázeňské potrestání, lze hovořit o naprostém selhání zejména preventivní a následně i represivní funkce trestního práva. V důsledku tohoto faktu pak dochází k posilování pocitu beztrestnosti u pachatelů a ke stupňování nelegální činnosti v souvislosti s distribucí a konzumací drog a s ní spjatých sekundárních jevů. Z těchto lze jmenovat zejména vysoce latentní násilnou a majetkovou trestnou činnost. V dalších vězňených osobách, které se snaží o bezproblémový průběh pobytu za mřížemi, pak jednání soudů vzbuzuje pocity nespravedlnosti, marnosti a pochopitelné dojmy z uplatnění takzvaného dvojího metru.

Třetím závazným okruhem spolupráce mezi pověřenými orgány a OČTŘ je kooperace činností s Generální inspekcí bezpečnostních sborů. Tato spolupráce vzniká pověřeným orgánům na základě § 2 odst. 1 písm. o) zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráž. V rámci této povinné součinnosti je vyžadována jednak iniciativa samotných pověřených orgánů, které jsou povinny veškeré poznatky o páchání trestné činnosti příslušníků nebo civilních zaměstnanců VSČR předávat místně příslušnému oddělení GIBS, a zároveň je iniciována i ze strany Generální inspekce. K tomuto jevu sporadicky dochází například ve chvíli, kdy existuje podezření, že jednání vězňené osoby naplňuje skutkovou podstatu přečinů křivého obvinění či pomluvy, nebo v souvislosti s dokončením šetření události, kterou vyšetřovatelé tohoto bezpečnostního sboru nevyhodnotili jako trestněprávní.

Konečně posledním a velmi významným pilířem spolupráce je součinnost mezi pověřenými orgány a Policií ČR. Tato probíhá na několika úrovních,

přičemž za tu základní lze považovat povinnost pověřených orgánů vyrozumět útvar SKPV v případě, že jimi byly zahájeny úkony trestního řízení vůči osobě, z jejíž iniciativy je osoba ve vazbě umístěna. Dalším stupněm je kontakt mezi komisaři, kteří zahajují prověřování a dokončují vyšetřování. Není výjimkou, že na základě těchto profesních kontaktů vzniknou trvalejší kolegiální vztahy, které se následně promítnou do mnohem účinnějšího postihování trestné činnosti vězňených osob. V tomto směru se například jedná o analytickou činnost nebo předávání či zjišťování nových operativních poznatků či svědků v souvislosti s již probíhajícím vyšetřováním. Za třetí úroveň spolupráce lze považovat činnost související s aspektem dožádání dle § 58 trestního řádu nebo spolupráce dle § 7 trestního řádu, kdy na jednu stranu pověřené orgány v rámci prověřování trestných činů žádají PČR např. o zjištění údajů o civilních osobách nebo o sledování osob (po schválení státním zástupcem), na druhou stranu pak PČR žádá pověřené orgány o činnosti související s jejími aktivitami nebo při doplňování dalších důkazních prostředků. Za další hledisko spolupráce lze označit již výše zmiňovanou odbornou činnost Kriminalistického ústavu PČR a OKTE. Posledním významným stupněm kooperace je pak konzultantská činnost, kdy pověřené orgány využívají zkušeností oddělení PČR specializovaných na určitou formu protiprávního jednání ke zkvalitnění své činnosti a získávání nových poznatků. Do tohoto úseku spolupráce pak například patří i možnost stáží pověřených orgánů na konkrétních úsecích policejních oddělení, možnost absolvování odborných školení kriminalistických techniků nebo aktualizace nových trendů drogové kriminality ze strany Národní protidrogové centrály.

ZÁVĚR

Závěrem lze konstatovat, že cíle této diplomové práce, ačkoliv její rozsah nedovoluje pojmout všechny aspekty zvoleného tématu, bylo dosaženo. Jednak v její teoretické části byly soustředěny veškeré zákonné právní předpisy, na jejichž základě pověřené orgány VSČR vykonávají svou činnost, včetně upřesnění rozdílů v pravomocech, které se promítají do jejich praxe odlišnými způsoby, než je tomu u policejních orgánů jiných ozbrojených bezpečnostních sborů. Dále byly v praktické části této práce pomocí kriminalisticko-taktických metod platných ve vězeňském prostředí přiblíženy metody vyšetřování zde spáchaných či iniciovaných trestných činů. V tomto směru lze dodat, že metodika vyšetřování trestné činnosti ve věznicích se sama od sebe neliší od běžné policejní praxe, jejíž postupy byly již v mnoha podobách publikovány v řadě odborných článků, sborníků nebo učebnic. Nicméně výjimečné odlišnosti prověřování trestné činnosti v objektech určených pro výkon vazby, trestu a zabezpečovací detence spočívají zejména v taktických metodách, které jsou v mnoha ohledech odlišné od technik klasické policejní školy. Zde jde zejména o dovednost provádění výslechů, které jsou klíčové pro získávání jakýchkoliv relevantních paměťových stop, nadto zejména v případech, kdy jiného důkazního prostředku při prověřování trestné činnosti nelze použít (za konkrétních okolností např. trestné činy nebezpečné vyhrožování, znásilnění ve stadiu pokusu, pomluva atd.). V této oblasti je pak nutno zmínit, že pověřené orgány kromě důsledné konspirace zcela postrádají vhodný prvek, který by jim, podobně jako institut výkonu vazby, umožňoval účinným způsobem ochránit svědka nebo poškozeného před násilnými projevy pachatelů a vůči nim negativně naladěné vězeňské populace vůbec. Naprostou izolaci těchto osob nelze akceptovat jako relevantní, neboť ta by se spíše stala trestem než projevem ochrany, navíc k psychologickému teroru může docházet i ve verbální rovině prostřednictvím pokřikování z celových oken. Možným východiskem by byla speciální věznice, kde by byly tyto vězněné osoby sdružovány a takto zajištěny proti všem výše popsaným negativním jevům. Nicméně tuto alternativu je v současné době považovat za zcela nereálnou. Dalšími cíli, kterých bylo v této práci dosaženo, byl popis vězeňského prostředí z kriminalistického hlediska,

který je velmi podstatný pro pochopení celkové kriminogenní situace v českých věznicích a nastínění problematiky při prověřování trestných činů, kdy jsou pachateli (účastníky, spolupachateli) zároveň vězněná a civilní osoba. Zde pověřené orgány zcela postrádají možnost samostatného jednání a jsou odkázány na spolupráci zejména s Policií ČR, přičemž k vyřešení tohoto problému by postačovalo zpřístupnění databáze *Dotazy do informačních systémů*. Konečně posledním významným cílem bylo vymezení činností pověřených orgánů VSČR v rámci mocenské struktury OČTŘ, kdy byla nastíněna problematika některých, z pohledu pověřených orgánů, kontroverzních rozhodnutí nadřízených institucí, která mohou velmi výrazným způsobem ovlivnit prevenci a další kriminogenní faktory v rámci českých věznic. V této souvislosti autor práce doufá, že jeho postřehy budou přínosem pro moderní kriminalistiku a zároveň alespoň v drobném měřítku přispějí ke zvýšení prestiže pověřených orgánů VSČR v prostředí státních zástupců, soudců i policejních orgánů všeobecně.

STATISTIKY TRESTNÝCH ČINŮ VĚZNĚNÝCH OSOB

Četnost zahajovaných úkonů trestního řízení proti vězněným osobám za trestné činy spáchané ve věznicích⁵¹

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Počet prověřování	240	411	623	902	1070	1513	1206
Prověřovaných VO	283	458	756	1098	1269	1736	1420

Pravomocná odsouzení vězněných osob za trestné činy spáchané ve věznicích⁵²

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Prověřovaných VO	283	458	756	1098	1269	1736	1420
Odsouzeno VO (za trestný čin spáchaný v daném roce)	23	6	17	32	55	52	49
Celkem odsouzeno (včetně trestných činů spáchaných v minulých letech)	52	40	65	106	143	145	125

⁵¹ *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2020* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf> VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR Str. S. 205.

⁵² *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2020* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf> VS-226613-7/ČJ-2020-800040-STATR Str. S. 206.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografie

- BECKER, Ronald F.; DUTELLE, Aric W. *Criminal investigation*. 4. Jones & Bartlett Learning, 2018, 442 s. ISBN 978-1449650544.
- ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forezní psychologie*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2010, 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
- HEŘMÁNEK, Josef. *Ohledání místa činu*. Praha, Ministerstvo vnitra ČSSR, 1973, 171 s.
- CHMELÍK, Jan. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2007, 536 s. ISBN 80-86898-36-9.
- KONRÁD, Zdeněk; PORADA, Viktor; STRAUS, Jiří; SUCHÁNEK, Jaroslav. *Kriminalistika, kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. Praha: Aleš Čeněk s.r.o., 2015, 414 s. ISBN 978-80-859-7380-547-0.
- KRASKA, Peter B.; BRENT, John J.; NEUMAN, Lawrence. *Criminal Justice and Criminology Research Methods*. 1. New York: Routledge, 2021, 546 s. ISBN 9780367133948.
- KUBÍLKOVÁ, Iveta. *Výslech jako metoda kriminalistiky*. 1. Bratislava: AZP, 2004, 129 s. ISBN 9788080543198.
- METĚNKO, Josef; BAČÍKOVÁ, Iveta; SAMEK, Martin. *Kriminalistická taktika*. 1. Brno: Václav Klemm, 2013, 307 s. ISBN 978-80-87713-08-2.
- MUSIL, J. *Některé otázky znaleckého dokazování v trestním řízení a teorie kriminalistické expertizy*. Praha: Universita Karlova, 1974, 92 s.
- NĚMEC, Miroslav. *Kriminalistická taktika pro policisty a studenty policejní akademie*. 1. Praha: Aleš Čeněk, 2017, 548 s. ISBN 978-80-906974-0-9.
- NOVOTNÝ, František. *Trestní právo hmotné*. 4. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, 374 s. ISBN 978-80-7380-651-4.
- NOVOTNÝ, František. *Trestní právo procesní*. 2. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, 460 s. ISBN 978-80-7368-677-4
- PJEŠČAK, Ján; BĚLKIN, Rafail Samojlovič. *Kriminalistika II: kriminalistickotechnické metody odhalování, vyšetřování a předcházení trestné činnosti*. 1. Praha: Federální ministerstvo vnitra, 1984, 176 s.

- PORADA, Viktor. *Kriminalistika (úvod, technika, taktika)*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 1998. ISBN 978-80-7380-038-3.
- STRAUS, Jiří a kol. *Kriminalistická taktika. 2*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011, 296 s. ISBN 978-80-7380-095-6.

Legislativa

- JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád: s poznámkami a judikaturou. 1*. Praha: Leges, 2009, Glosátor. ISBN 978-80-87212-99-8.
- KALVODOVÁ, Věra. *Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. 1*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, 240 s. ISBN 978-80-7357-706-3.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád I. 1*. Praha: C.H. Beck. 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník I. 1*. Praha: C.H. Beck. 2012, 2500 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník II. 1*. Praha: C.H. Beck. 2010, 3286 s. ISBN 978-80-7400-178-9.
- ÚZ *Trestní předpisy. 1*. Praha: Sagit, 2018, 466 s. ISBN 978-80-7488-292-0.

Statistické ročenky Vězeňské služby ČR

- *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2013* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2014 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Rocenka_2013.pdf. Č. j. VS 54/009/001/2014-50/SPR/435.
- *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2014* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2015 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Rocenka_2014.pdf. Čj.: VS 58/007/008/2015-50/SPR/430.

- *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2015* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2016 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2015.pdf>. Čj.: 69425/ČJ-2016-805000.
- *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2016* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2017 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2017/06/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2016.pdf>. Čj.: VS-156993/ČJ-2016-805000-STAT.
- *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2017* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2018 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2018/10/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2017.pdf>. Čj.: VS-91/ČJ-2018-805000-STATR.
- *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2018* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2019 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/wp-content/uploads/2019/05/Statistick%C3%A1-ro%C4%8Denka-2018.pdf>. Čj.: VS-141557-2/ČJ-2018-800040-STATR.
- *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2019* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2020 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2019.pdf>.
- *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky: 2020* [online]. Praha: Odbor správní Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, 2021 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-2020.pdf>.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- *Rvačka ve valdické věznici skončila pokusem o vraždu. Jičínský deník.cz [online]. [cit. 2020-02-22]. Dostupné z: <https://jicinsky.denik.cz/zlociny-a-soudy/bitka-dvou-veznu-skoncila-pokusem-o-vrazdu-20210427.html>*
- *Zakonyprolidi.cz [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/>*